

Křížové kameny a kamenné kříže okresu Brno-venkov

část I - dochované objekty
aktualizovaná verze 2024

Sestavil:
Milan Šimek

Společnost přátel památných kamenů

pouze pro vnitřní potřebu společnosti
neprodejné

2024

I. Obecný úvod

Pojem drobných kamenných památek je poměrně široký a lze jej rozdělit podle různých hledisek. Navrhujeme zde členění, které přihlíží k původnímu významu a funkci, přičemž nebudeme zastírat, že jde o členění z mnoha ohledů nedokonalé. Rozdíly mezi pojmy se mohou u konkrétních případů stírat, objekt mohl plnit více různých funkcí nebo jej prostě nelze jednoduše zaškatulkovat. Samotnou drobnou kamennou památkou přitom myslíme výrobek z kamene nebo několika kamenů sesazených dohromady, který není sám o sobě stavbou.

Jedna z mnoha variant jak drobné kamenné památky rozdělit může být následovná:

1. **Pamětní kameny.** Zřejmě nejčastější, v historii i v současnosti. Pamětní kameny byly a jsou osazovány na paměť radostných událostí i tragédií. Že jde o záležitost živou, dokládají stovky pomníčků a křížů kolem našich silnic a dálnic. V principu lze za pamětní kameny považovat všechny významové typy včetně náhrobních kamenů nebo tzv. smírčích kamenů (vzhledem k zaměření soupisu se ovšem těmito budeme přece jen zabývat zvlášť), a to napříč historií. Jde o značnou část středověkých a raně novověkých kamenných památek a prakticky všechny takové, zřízené po roce 1800.
2. **Smírčí kameny a kříže.** Středověké a raně novověké právo, převzaté v našich zemích z právních kodexů německých měst (v Čechách a na Moravě se uplatnilo zejména tzv. magdeburské, případně norimberské městské právo) umožňovalo akt, který bychom dnes nazvali mimosoudním vyrovnáním. Smírčí smlouva měla jednak zastavit starou tradici krevní msty, jednak umožnit, aby se oběti zločinu (lépe řečeno pozůstali) domohli jakéhosi odškodnění. Smlouva, sepsaná za přítomnosti ručitelů (tzv. „rukojmi“) stanovila jednak odškodné, jednak různé další povinnosti: poplatky vrchnosti, církvi atd. Součástí pokání pachatele mohla být i povinnost vytesat z kamene kříž nebo křížový kámen a osadit jen do místa, kde byl zločin spáchán. Na paměť budoucím generacím i jako akt smíření se s Bohem. Šlo samozřejmě jen o případy, kdy byl pachatel mordu znám, kál se ze svého činu a byl ochoten k obětem. V opačném případě zřejmě nastoupilo právo hrdelní, které už žádné mimosoudní vyrovnání nepřipouštělo. Existence smírčích smluv zaniká počátkem 17. století *de iure*, *de facto* zřejmě místy do jisté míry přetrvává přes rozháranou dobu třicetileté války. První náznaky upouštění od kodexů městských práv přicházejí už s tzv. Koldínovými zákony ke konci 16. století, nicméně až zavedení Obnoveného zřízení zemského (1628 až 1629) a jeho ještě mnohem pozdější vymáhání, éru smírčích smluv definitivně ukončilo. Skutečnost, že pojmem „smírčí kámen“ nazýváme často i objekt mnohem mladšího data, je způsobena spíše poněkud umělým rozdělením pro potřeby historiografické. V zásadě platí psané nepsané pravidlo, že za smírčí kámen je považována památka typu kamenného kříže nebo křížového kamene, postavená do roku 1800. Vše pozdější je již chápáno jako pamětní kámen. Z důvodů výše popsaných se v tomto soupise budeme raději držet již zmíněných pojmů křížový kámen a kamenný kříž, bez ohledu na dobu vzniku. Pokud půjde o smírčí kámen, bude toto zmíněno v textu ke konkrétnímu kameni.
3. **Sakrální památky.** Snad netřeba příliš popisovat. Kříže a Boží muka, sochy světců, mariánské a morové sloupy a podobně.
4. **Hraniční kameny**
5. **Stavební prvky a reliéfy.** Kamenná ostění portálů, oken a dveří, kamenné votivní nápisy, erby, ozdobné reléfy...
6. **Výrobně funkční kamenné památky.** Mlýnské kameny, smolné pece, pranýře atd.
7. **Dopravní značení, výstražné kameny.** Sem patří milníky, rozcestníky, brzdové kameny, mýtné kameny apod.

V okrese Brno-venkov a Brno je na naše poměry poměrně hojný počet dochovaných kamenných památek typu křížových kamenů (v menší míře kamenných křížů), přestože tyto počty samozřejmě

nedosahují bohatosti západních Čech nebo Vysočiny. Z toho důvodu jsem si v původní verzi rozdělil region na menší a přehlednější části, a to podle klíče současných tzv. pověřených obcí (jejichž okrsky do jisté míry kopírují historické soudní okresy):

1. Ivančice
2. Kuřim
3. Pohořelice
4. Rosice
5. Šlapanice
6. Tišnov
7. Židlochovice

V této aktualizované verzi jsem ovšem od původního členění zcela upustil, a to z příčin problematické orientace v seznamech. Nově jsou objekty křížových kamenů odvislé pouze od názvu katastrální obce v níž se nacházejí a řazeny jsou abecedně v jediném bloku.

Databáze je organizována v samostatných dokumentech (listech, formulářích) ke každému z objektů. Pro účely tohoto soupisu byly jednotlivé listy památek spojeny do jednoho souboru.

Na začátku každého formuláře je záhlaví se základními informacemi (KK = křížový kámen nebo kamenný kříž, M = hraniční kámen, P = pamětní kámen obecně, N = novodobý výtvar).

Čísla odpovídají celostátní evidenci spravované muzeem v Aši. V poslední době dochází i v této evidenci k revizím obsahu. Následkem je přečíslování objektu v případě, kdy původně kámen registrovaný v tzv. hlavní databázi byl přesunut do databáze vedlejší (důvodem je většinou nesplnění definovaných podmínek pro databázi hlavní – kupříkladu když reliéf kříže na kameni není dominantním prvkem apod.).

Zároveň děkuji autorům fotografií za svolení k použití jejich snímků pro účely této revize. Jsou jmenováni u konkrétních fotografií. Pokud není snímek označen (případně je označen logem ©damilphoto), pochází z databáze autora textu.

Fotografie poskytli: Kateřina Boušková, Michal Elsner, Vladimír Flögel, Jana Holmes, Pavel Chatrný, Luboš Korbář, Milena Körnhausarová, Petra Křížková, Jiří Milota (foto z archivu SPVKK), Ivo Olbricht, Pavla Smejkalová, Iva Šilbergerová, Pavel Valenta.

V Brně, říjen 2024

II. Seznam lokalit dle katastru příslušných obcí.

V závorce je evidenční číslo dle databáze (Aš), bez předřazeného písmene jde o KK

1. Alexovice (1754)
2. Biskoupky (1658)
3. Bratčice (1985)
4. Bukovice (1822, 1978, 1979)
5. Deblín/ Pánov (1987)
6. Dolní Loučky (1454)
7. Doubravník (1351, 1455)
8. Drásov (1659, 1660, 1786, 2023)
9. Hrušovany u Brna (1857)
10. Ivančice (1936, 2439)
11. Kuřim (1715)
12. Lelekovice (1749)
13. Loděnice (1935)
14. Měnín (1777)
15. Moravany (1279, 1867)
16. Níhov (N-bez evid.č.)
17. Nová Ves (1779)
18. Nuzířov (1726) poznámka: v celostátní databázi chybně veden pod obcí Lipůvka, okres Blansko
19. Opatovice (1788, 1789, P-“Štátule“- neevidováno)
20. Oslavany (1661, 1755, P 1778, P-14250, P-6156)
21. Ostrovačice (P-1831)
22. Padochov (P-6155)
23. Podolí (1295, 1579)
24. Popůvky (1946)
25. Pozořice (P-neevidováno)
26. Předklášteří-Závist (1483) poznámka: v celostátní databázi chybně veden pod Tišnovem
27. Příbram (P-neevidováno)
28. Přisnotice (1856)
29. Rašov (M-7123)
30. Rohozec (2597)
31. Rojetín (P-neevidováno)
32. Rosice (1879)
33. Rozdrojovice (2502)
34. Řeznovice (P-2520)
35. Říkonín (M-2165)
36. Sentice (2670)
37. Sivice (1300)
38. Sokolnice (0775)
39. Strhaře (P-neevidováno)
40. Šlapanice (1297, 1756, P-neevidováno)
41. Štěpánovice (1481, 1482)
42. Těšany (2505)
43. Tetčice (1861) poznámka: kámen předán muzeu Ivančice a umístěn v depozitu na zámku Oslavany
44. Tišnov (1484, 1485, 2166, P-neevidováno)
45. Újezd u Tišnova (2612)
46. Veverská Bítýška (0836)
47. Zakřany (1301)
48. Zbraslav (1459, 1580)

KK	1754	Alexovice okr: Brno-venkov	
rozměry	120/50/25		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	Silně poškozený, havarijní stav	
poznámka	Není kulturní památkou, přesto evidován NPÚ: katalog.č.: 1999993159 Majitelem území je dle KN Pozemkový spolek Koniklec		

Umístění: Kámen je na skále z permokarbonského pískovce v PP Pekárka západně od Alexovic, nad silnicí Ivančice-Řeznovice. Skála je místními obyvateli nazývána „Prdel“. Přístup je nejlepší z ulice K Pekárce, pěšinou a polní cestou po okraji lesa (hranice rezervace).

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Alexovice.html

Památkový katalog: <https://www.pamatkovykatalog.cz/pametni-kamen-15460536>

Popis: Na okraji temene skalního masivu je osazena robustní kamenná stéla tvaru vertikálně orientovaného hranolu se zaoblenými horními hranami, nesoucí na čelní straně rytý reliéf latinského kříže, jehož patka se rozšiřuje do podoby Golgoty. Pod pravým břevnem kříže se nachází narušený rytý reliéf, údajně sekery, pod levým břevnem rytý reliéf protáhlého zakřiveného předmětu (pravděpodobně otky – škrabáku k pluhu). Na horní části vertikálního břevna je vyryt další drobný kříž. Doba vzniku je nejistá, zřejmě 16.-17.století.

Legenda praví, že se tu ze skály zřítíl povoz i s koňmi a formanem. To ale příliš nekoresponduje se zobrazenými reliéfy nástrojů, pokud to nemá být odkaz na pracovní nástroje majitele povozu.

Pozn: V depozitáři muzea v Oslavanech se nachází plochý kámen (evidován roku 2024 pod č.14250-Aš), údajně ze stejné lokality. Je možné, že pověst se vztahuje k němu.

Kámen je v havarijním stavu (což bylo konstatováno již kolem roku 2017 při revizi památkovým úřadem). Je silně narušený zvětřením a erozí, na povrchu jsou patrné trhliny, které prostupují i do větší hloubky materiálu, část povrchových partií v plástech odpadá. Poškozený je i reliéf.

KK	1658	Biskoupky okr: Brno-venkov	
rozměry	130/54/16		
materiál	granit (údajně)		
Přístupnost /stav	přístupný	relativně dobrý	
poznámka	Památkově chráněn katalog.číslo: 1000148910 č. ÚSKP: 37012/7-653		

Umístění: Stojí na okraji vesnice vpravo u silnice na Hrubšice, naproti starému transformátoru, klasicistnímu kamennému kříži a výklenkové zděné kapličky.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Biskoupky.html

Památkový katalog: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kamen-14602227>

Evidenční list památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=909311

Další zdroje: http://archiv.zrcadlo.info/expedice/05expedice12_04.pdf

Popis: Vysoká, subtilní obdélníková granitová deska s obrysem latinského kříže na lícové straně. Obrysová linie je šikmo sekaná, povrch plochy trámce je zaoblený, horní břevno mezi dvěma horními kvadranty mírně zapuštěno do hloubky. Kámen postrádá levý horní roh, poškození je v této oblasti i na ploše desky. Ve spodní části kamene je puklina. Jinak je hladce opracovaná z obou stran, a to v ploše reliéfu kříže (to znamená v horních dvou třetinách nadzemní výšky). Spodní třetina je sekaná hruběji a bez reliéfu.

Spodní třetina plochy kamene nese místy stopy poškození solí obsaženou ve vzlínající půdní vlhkosti.

Podle lidové tradice na tomto místě zemřel francouzský voják. Památkový katalog kámen nicméně na základě analogií řadí spíše do 17.století.

Obrázky: (na další straně)

Detail, foto © Pavel Chatrný

Celkový čelní pohled, foto © Pavla Smejkalová

KK	1985	Bratčice okr: Brno-venkov	
rozměry	108/67/?		
materiál	pravděpodobně pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	relativně dobrý	
poznámka			

Umístění: Vpravo od silnice z Bratčic na Sobotovice, za domem č.p. 255, zazděný v cihlové podezdívce pod plotem zahrady-

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Bratcice.html

Památkový katalog: ---

Popis: Velký plochý kámen s nepravidelnými zaoblenými hranami, nahoře oválný, s vyrytým negativním reliéfem latinského kříže (obrysové čáry reliéfu jsou zahloubeny ještě mírně pod úroveň vnitřku). Podle světlého pruhu dole lze usuzovat, že původně stál vsazený do země, umístění ve zdi je druhotné. Popsán a zaregistrován byl roku 2001.

O kameni není nic známo, podle legendy by pod ním měl být hrob francouzského vojáka z počátku 19.století, který v Bratčicích zemřel. Teoreticky by tak mohlo jít o další z pamětních kamenů - náhrobníků z bitvy u Slavkova (1805), jakých je široko daleko kolem Bojiště více. Jde však o pouhou konstrukci bez důkazu.

Obrázky: foto dole: Iva Šilbergerová © 2020, vpravo stav po opravě zdi v roce 2024.

KK	1822	Bukovice okr: Brno-venkov		
rozměry	95/65/18			
materiál	pískovec			
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý		
poznámka				

Umístění: Nachází se v lese pod silnicí č.377 asi 500m za koncem obce Brťov-Jeneč. Ze silnice odbočuje vpravo zaniklá úvozová cesta (místy připomíná spíše koryto vyschlého potůčku), kámen stojí na horní hraně jejího zářezu.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Bukovice.html

Památkový katalog: ---

Jiné zdroje:

Popis: Nepravidelně opracovaný kamenný blok má na lícové straně vyrytý obrys latinského kříže. Tloušťka ramen je ve srovnání s jejich délkou poměrně velká, na první pohled dělá dojem řeckého kříže s prodlouženým stvolem. Rozměry reliéfu jsou 28x24cm.

O kameni se prakticky nic neví. Zaniklý úvoz, na jehož hraně je osazen, býval údajně v uplynulých staletích frekventovanou obchodní stezkou směrem od Brna k Černovicím a dál na Vysočinu. Je pravděpodobné, že tu došlo k nějakému loupežnému přepadení. Vyvozovat víc by bylo pouhou spekulací.

Historie: Kámen zmiňuje PhDr Eva Nečasová v knize Křížové kameny a kamenné kříže okresu Blansko, lze jej dohledat i v článkách J.Odehnala ve Sborníku Muzea Blansko (ročníky 2011 a 2013).

Obrázky: (na další straně)

KK	1978	Bukovice okr: Brno-venkov		
rozměry	68/53/25			
materiál	pískovec			
Přístupnost /stav	přístupný	poškozený, navětralý		
poznámka				

Umístění: Nachází se na okraji travnatého trojúhelníku mezi cestami na návsi, nedaleko kapličky.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Bukovice.html

Památkový katalog: ---

Jiné zdroje:

Popis: Pískovcová, v horní části poškozená deska s viditelnou základovou patkou. Materiál je silně navětralý, původní reliéf latinského kříže s rozšířeným stvolem je prakticky nerozpoznatelný. Na boční straně je několik vrypů ve tvaru křížku, ale jde zjevně o pozdější poškození.

Spolu s kamenem číslo 1979, který se nachází za domem č.p. 3 asi 100m odsud má být postaven na památku souboje dvou mladých šlechtických synků, kteří oba podleli způsobeným zraněním.

Informace se odvolává na obecní kroniku z 15.16.století, přičemž neupřesňuje blíží datum souboje.

Historie: Kámen zmiňuje PhDr Eva Nečasová v knize Křížové kameny a kamenné kříže okresu Blansko, lze jej dohledat i v článkách J. Odehnala ve Sborníku Muzea Blansko (ročníky 2011 a 2013).

Obrázky: foto Pavla Smejkalová © 2021

foto Pavla Smejkalová © 2021

foto Pavla Smejkalová © 2021

KK	1979	Bukovice okr: Brno-venkov	
rozměry	68/54/14		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	soukr.zahrada	relativně dobrý, reliéf ohlazený	
poznámka			

Umístění: Nachází se na zahradě vzadu za domem č.p.3, asi 100m od kapličky a kamene č. 1978.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Bukovice.html

Památkový katalog: ---

Jiné zdroje:

Popis: Tenká pískovcová deska s horní částí tvarovanou do zaoblené stříšky, na líci s reliéfem řeckého kříže. Tvoří pár s kamenem číslo 1978 na návsi u kapličky. Podle legendy (odkazující se na obecní kroniku z 15.-15.století) má být postaven na památku souboje dvou mladých šlechticů. Ani jeden z nich následky duelu nepřežil, kameny jsou osazeny na místech jejich posledního výdechu.

Historie: Kámen zmiňuje PhDr Eva Nečasová v knize Křížové kameny a kamenné kříže okresu Blansko, lze jej dohledat i v článkách J.Odehnala ve Sborníku Muzea Blansko (ročníky 2011 a 2013).

Obrázky:

KK	1987	Deblín okr: Brno-venkov	
rozměry	123/56/40		
materiál	permský pískovec (z boskovic. brázdy)		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý	
poznámka			

Umístění: Stojí u křižovatky několika lesních cest přibližně 300m SV (přímou čarou) od obce Pánov, v lokalitě lesní trati zvané U kamene. Místem prochází hranice katastrálních území Deblína a Pánova; kámen je obvykle řazen k Deblínu, pravděpodobně z důvodu příslušnosti k deblínskému polesí.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Deblin.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Mohutný hranolovitý kamenný blok z permského pískovce s výrazně vystouplým pozitivním reliéfem latinského kříže. V průsečiku ramen kříže je vyryt ještě menší křížek.

Tradiční legenda hovoří o řezníkovi, kterého zde na místě ušlapal rozzuřený býk, jehož vedl na porážku. Lze ovšem souhlasit s názorem, že tato pověst je opakována tak často v případech, kdy se o původu kamene ve skutečnosti nic moc neví, že nevyznívá příliš důvěryhodně.

Za zmínku rozhodně stojí názor (např. www.tisnoviny.cz), který naznačuje možnou souvislost s legendou o proboštovi tišnovského kláštera, který byl při útěku před Švédy (17.7.1642 oblehli Švédové klášter Porta Coeli) zabit někde „v lesích u Svatoslavi“. Ta je odsud relativně nedaleko.

Místem navíc vedla stará cesta z Deblína přes Katov k Velké Bíteši a na Křižanovsko (lze ji dohledat na indikační skice z roku 1826 a je předpoklad, že tam mohla být již v 17.století). Pro úplnost: existuje i varianta příběhu odlišná v tom, že probošt neměl prchat od Tišnova, ale vracet se do kláštera ze Znojma, kam doprovázel jeptišky. Možností je tedy celá řada; středobodem je vcelku věrohodný předpoklad, že se v místě dnešního rozcestí udála nějaká vážná tragédie, dle velikosti a opracování kamene, který není zdaleka místní, ukazující na důležitější osobnost než pouhého řezníka...

Kámen stojí na hranici katastrálních území Deblína a Pánova, je možné, že plnil sekundárně rovněž funkci hraničního kamene nebo býval mezník v jeho bezprostřední blízkosti.

Historie: O historii publikování a významných pramenech do půlky 20.století žádné důležité poznatky.

Další zdroje: <https://www.tisnoviny.cz/obsah/kammene-krize-krizove-kameny-ii>

Obrázky: na další straně, foto Luboš Korbář © 2019

Jako jeden z mála smírčích kamenů je tento opatřen informační tabulí, přestože tudy turistická značená cesta nevede. Mimo jiné jsou na tabuli nakresleny křížové kameny z blízkého a dalekého okolí s názvy lokalit, základní typologie smírčích křížů a orientační mapka výskytu kamenů na území ČR.

SYMBOL KŘÍŽE
Kříž je významným symbolem křesťanství. Právě díky němu se stává křížovým symbolem celého světa. Křížové kameny jsou v České republice rozšířeny především v území, kde se nacházejí památky středověké architektury.

INFORMACE O KŘÍŽI
Časné kříže v zeměpisném území 100°
Rozměry: 120 x 80 x 80 cm
Pouze
Mámal křížový kámen v území, kterým prochází turistická cesta, opatřen informační tabulí, která obsahuje základní typologii křížů a orientační mapku výskytu kamenů na území ČR.

Typologie
Kámen byl postaven na připomenutí 1000 let od vzniku křesťanství v naší zemi. Kámen byl postaven v roce 1942. Byl vyroben z pískovce. Kámen byl postaven v území, kterým prochází turistická cesta, opatřen informační tabulí, která obsahuje základní typologii křížů a orientační mapku výskytu kamenů na území ČR.

MAPA VÝSKYTU KÁMENŮ OBLASTI V ČR
MAPA VÝSKYTU KÁMENŮ OBLASTI PANOVA

LEGENDA
informační tabule
mámal kříž
do 10 let
do 20 let
do 30 let
nad 30 let

<http://www.panova.cz>

KK	1454	Dolní Loučky okr: Brno-venkov		
rozměry	50/60/?			
materiál	permský pískovec			
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý		
poznámka	Chráněn jako součást historické ohradní zdi areálu kostela : kat. č. 1000149870_0001 (ohradní zeď), rejst.č. ÚSKP 37927/7-4010 (kostel s areál.)			

Umístění: Zazděný v ohradní zdi areálu kostela sv. Martina v Dolních Loučkách, na straně přivrácené k východu.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Zdar_nad_Sazavou/Dolni_Loucky.html

Památkový katalog (ohradní zeď): <https://www.pamatkovykatalog.cz/ohradni-zed-23064392>

Popis: Nepravidelně obdélníková deska z červenavého permského pískovce s pozitivním reliéfem řeckého kříže a tesařské sekery (širočiny).

Podle tradované legendy se tu kdysi během rekonstrukce střechy kostela pádem z výšky zabil tesař. Kámen mohl teoreticky být vlastně i jeho náhrobníkem, stejně tak samozřejmě kamenem památným, nikoli ovšem smírčím v původním slova smyslu. Časově by tomuto snad odpovídala druhá půle 17.století, kdy byl kostel barokně přestavěn a pracovalo se i na klenbě stropu a krovech. Existuje ještě jiná historika, totiž tvrzení, že roku 1741 se tehdejší farář Dismas Wittman postavil se sekerou v ruce lupičům, kteří údajně napadli faru. Jednoho snad zabil, druhého poranil (H.Jurman: Smírčí kameny na Vysočině, 1996). I v případě, že by tomu tak bylo, je otázka, zda by v polovině 18.století mohl farář hledat smír s vlastním svědomím touto cestou, více než století po zavedení Obnoveného zřízení zemského a zániku instituce smírčích smluv. V pozdně barokní společnosti by člověk (a duchovní obzvláště) spíše inicioval stavbu kříže nebo Božích muk...

Historie: ---

Další zdroje: <https://www.hrady.cz/smirci-kamen-dolni-loucky>

Obrázky: Petra Křížková © 2021

Vpravo: současný stav s obílenou ohradní zdí.

KK	1351	Doubravník okr: Brno-venkov	
rozměry	90/50/12-15		
materiál	krystalický vápenec (mramor)		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý, nově repasován	
poznámka			

Umístění: Stojí v malém lipovém hájku vlevo u silnice z Doubravníku k Borači, v místní lokalitě zvané V Rovinách, v blízkosti Božích muk a odbočky polní cesty vzhůru k Pláňavě, 200m za posledními domy městyse.

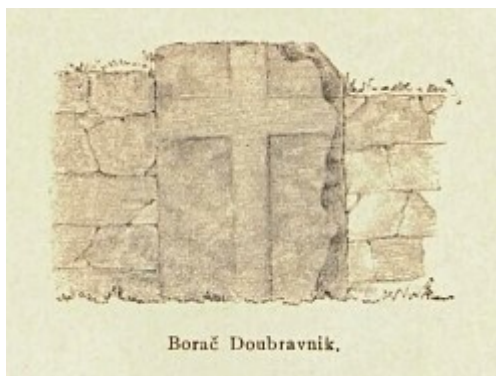
Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Doubravnik.html

Památkový katalog: ---

Popis: Výrazná deska z bílošedého nedvědického mramoru s pozitivním reliéfem latinského kříže. Uprostřed reliéfu, v průsečíku ramen, je vyryt tenký negativní reliéf menšího kříže stejného typu, možná na vodorovné podstavě. Ostatní vrypy a rýhy jsou snad pozdějšího data, způsobené vandalismem nebo manipulací (nepravidelný „kruh“ kolem ramen menšího z křížků). Podle legendy zde byl zabit mladík z Borače během hádky o dívku. Pachatelů bylo údajně víc, zřejmě jeho vrstevníků z Doubravníka.

Kámen zřejmě původně býval součástí nějaké zídky (jako takový jej nakreslil Alois Franz roku 1893; šlo o nízkou zídku z pravidelného kvádříkového zdiva), možná šlo o opěrnou zeď svahu nad silničním příkopem, jakési zbytky něčeho v tom smyslu se v blízkosti zachovaly. V jeho době byl kámen „natřen bílým vápnem“, Franz podotýká, že nebýt této skutečnosti, kamene by si nevšiml (viz německý text dole). Ze zmíněné zídky zřejmě vyčníval nenápadně a reliéf byl omšelý... Dnes je osazen na opracovaném kvádru (jiného materiálu) vsazeném do země. Ke spojení mramorové stély se soklem byly použity kovové tyče, vlepené do vývrtů. Obnova proběhla roku 2018 za přispění krajského úřadu a provedl ji doubravnický kameník P. Cvrkal.

Historie: Zřejmě jako první tento kámen publikoval A. Franz roku 1893 (viz seznam zdrojů v úvodu soupisu), a to pod evid. číslem 22: „Zwischen Borač und Doubravnik bei eimer Abzweigung eines Feldweges von der Strasse in eine Umfriedungsmaner eingesugt. Marmor. Das kreuz tritt nur äussert wenig vor, wenn es nicht mit Kalkgetüncht wäre, wäre diefes kaum zu sehen.“

Kresba: A. Franz, 1893 – „Fig 22“

Obrázky: foto Michal Elsner © 2019

KK	1455	Doubravník okr: Brno-venkov	
rozměry	80/60/10		
materiál	krystalický vápenc (mramor)		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý, renovován	
poznámka			

Umístění: Pod okrajem cesty stoupající od hřbitova do svahu Pláňavy, naproti domu č.p. 159 (v prudkém svahu nad zahrádkou č.p. 195).

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Doubravnik.html

Památkový katalog: ---

Jiné zdroje: [www.souispamatek.com/okres_tisnov/foto/doubravnik.htm](http://www.soupis pamatek.com/okres_tisnov/foto/doubravnik.htm)
www.doubravnik.cz

Popis: Subtilní mramorová deska s odlomeným pravým horním rohem. Na líci je nízký pozitivní reliéf latinského kříže, pod pravým ramenem obrázek vidlí se dvěma hroty. Těmi byl – zřejmě nechtěně - údajně proboden pasáček, když se ukrýval či usnul v kopce sena.

Nápis v gotické minuskuli lze snad interpretovat takto: „...LETA PANIE ..??? / TUTO / ZABIT - ??? / PAWLIK / OD KONE / CZNYHO / PASTYRZE“. Slovo ZABIT je vepsáno do levého ramene kříže, pravé rameno je způlky uraženo a význam nápisu v něm je nejistý (pasáček, pastýř...?). Slova jsou vytesána v pozitivním reliéfu do zahloubených rámečků. Písmo – a tedy zřejmě i kámen – podle dr. Švábenského ze Státního archivu v Brně může odpovídat počátku 16.století.

Roku 2018 byl kámen podobně jako druhý z doubravnických kamenů odborně očištěn a obroušen. Poté byl osazen do betonového základu doplněného kamennou rovnaninou a zásypem na původním místě ve svahu u silnice. Změněna byla pouze orientace desky, která je nyní vůči ulici otočena kolmo.

Historie: ---

Obrázky: (na další straně) foto Luboš Korbář © 2019 (vlevo) a Pavel Valenta © 2019 (vpravo)

KK	1659	Drásov okr: Brno-venkov	
rozměry	75/60/20		
materiál	Pískovec		
Přístupnost /stav	Přístupný	Částečně poškozený	
poznámka	Vzhledem k umístění ve stínu trpí poněkud vlhkostí a sinicemi s lišejníky napomáhajícími chemickyke zvětrávání materiálu.		

Umístění: Stojí u zdi v parčíku areálu kostela, v prostoru před vstupem, spolu s KK 1660.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Drasov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

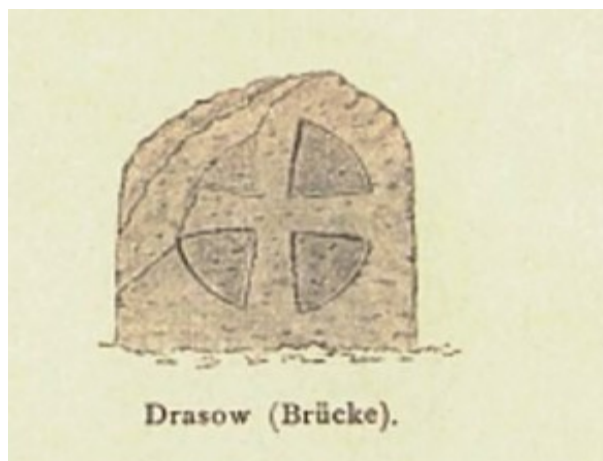
Popis: Pískovcový kámen s odlomenou horní částí, na zbytku patrná spodní půlka tlapatého kříže uzavřeného v kruhovém zapaštěném rámci. Tato varianta bývá někdy nazývána keltským křížem. Kámen je oboustranný, na rubové straně je stejný reliéf jako na lici.

Již konce 19. století byl kámen na horní části poškozen, nicméně zdaleka ne tolik co dnes. Alois Franz, který v roce 1894 zveřejnil jeho detailní kresbu, zaznamenává téměř celý reliéf (dnes, jak už bylo napsáno shora, chybí zhruba půlka). Viz obrázek dole.

Původně stával SZ od obce u cesty za můstkem přes potok, pod svahem s vinohrady. Soudí se, že jeho původ je stejný jako u ostatních drásovských kamenů: měl označovat hromadný vojenský hrob z doby třicetileté války. Údajně byly okolo nalezeny kosterní pozůstatky a součástky dobové výstroje (zdroj: pamětní kniha drásovské obce z let 1922-57).

Pojem keltský kříž může být významově poněkud zavádějící. Heraldikové stejný tvar tlapatého kříže s oblým zakončením ramen „do kruhu“ nazývají „křížem hrobovým“, což může docela dobře korespondovat s předpokládaným účelem kamene a je zřejmě výstižnější než spojení s vlivem keltských tradic.

Historie: Do literatury tento kámen uvedl Alois Franz, který v roce 1894 zveřejnil jeho kresbu, v roce 1899 pak znovu s jednoslovným popisem lokality (Drasow, Brücke, obr. 104).

Nákres: A. Franz, 1894

Lícová strana směrem ke kostelu

Rubová, vlhčí strana s porosty lišejníku a sinic

KK	1660	Drásov okr: Brno-venkov	
rozměry	110/65/18		
materiál	Pískovec		
Přístupnost /stav	Přístupný	Slušný, otlučené hrany	
poznámka	Vzhledem k umístění ve stínu trpí poněkud vlhkostí a sinicemi s lišejníky napomáhajícími chemickyke zvětrávání materiálu.		

Umístění: Stojí u zdi v parčíku areálu kostela, v prostoru před vstupem, spolu s KK 1659.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Drasov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Pískovcová, plochá stéla s nízkým pozitivním reliéfem latinského kříže na líci. Kámen se směrem k zemi mírně zužuje.

Původně stával východněji na okraji obce u bývalého mlýna. Soudí se, že jeho původ je stejný jako u ostatních drásovských kamenů: měl označovat hromadný vojenský hrob z doby třicetileté války.

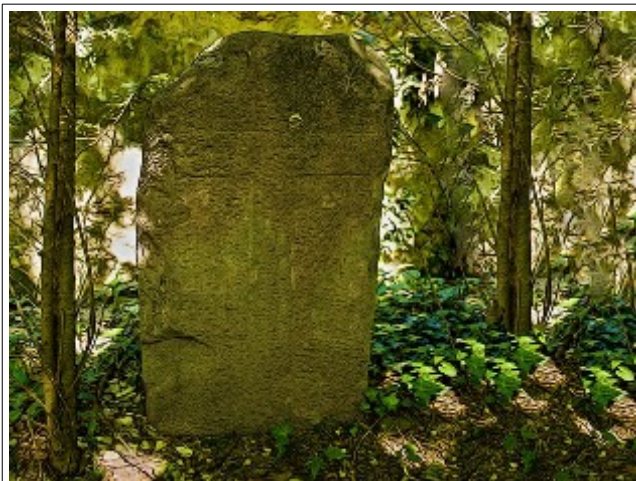
Údajně byly okolo nalezeny kosterní pozůstatky a součástky dobové výstroje (zdroj: pamětní kniha drásovské obce z let 1922-57).

Historie: Do literatury tento kámen uvedl Alois Franz, který v roce 1894 zveřejnil jeho kresbu, v roce 1899 pak znovu s jednoslovným popisem lokality (Drasow, Mühle, obr. 105).

Nákres: A. Franz, 1894, obr 105

Obrázky: damilphoto © 2021

Lícová strana směrem ke kostelu

Oba kameny vedle sebe (1659 vpravo a 1606 vlevo)

KK	1786	Drásov okr: Brno-venkov	
rozměry	40/40/?		
materiál	Červenavý pískovec až slepenec		
Přístupnost /stav	přístupný	Torzo, zazděný ve hřbit.zdi	
poznámka			

Umístění: Zazděný ve vnější zdi nového hřbitova, při zemi, vlevo cca 8m od vstupní brány

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Drasov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

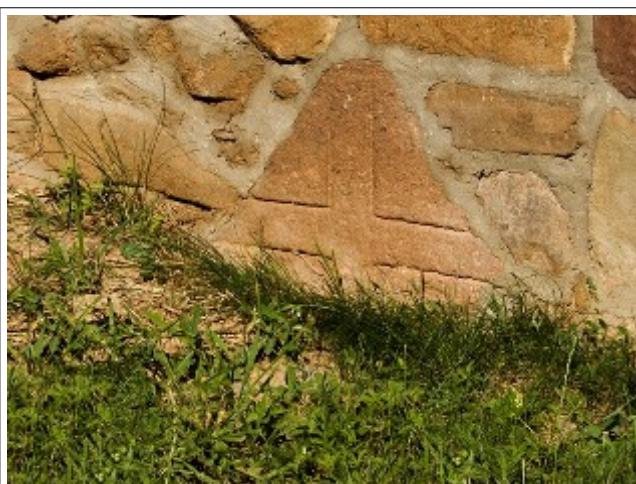
Popis: Torzo kamene z červenavého hrubozrnného pískovce až slepence boskovické brázdy s vyrytým obrysem kříže nejasného typu (vzhledem k ulomeným částem nelze potvrdit obvykle udávaný řecký kříž).

Původně stával při cestě z Drásova na Všechnovice. Rok jeho přemístění k novému hřbitovu není znám. Hřbitov sám byl založen koncem 19.století, instalace kamene však bude zřejmě pozdějšího data, snad v rámci některé z oprav zdi. Roku 1988 zde již prokazatelně byl zazděný.

Spolu s ostatnímu drásovskými křížovými kameny je považován za náhrobní kámen jednoho z hromadných vojenských hrobů z doby třicetileté války. Na různých místech v okolí obce jich bylo několik. Údajně byly v blízkosti kamenů nalezeny i kosterní pozůstatky a součástky výstroje, odpovídající zmíněné době (zdroj: pamětní kniha drásovské obce z let 1922-57).

Historie: O historii publikování a významných pramenech (prozatím) žádné důležité poznatky.

Obrázky: *damilphoto* © 2021

KK	2023	Drásov okr: Brno-venkov		
rozměry	?/?/?			
materiál	Pískovec			
Přístupnost /stav	Nepřístupný, viditelný z dálky	Dobrá (relativně)		
poznámka				

Umístění: Zazděný v omítce na západní straně věže, ve výšce střechy hlavní lodě.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Drasov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Obdélníkový kámen z červenavého hrubého pískovce s pozitivním reliéfem maltézského kříže na žerdi, kolem okrajů pozitivní reliéfní rámec.

Prakticky žádné informace o kameni nejsou známy. Zdá se být poněkud odlišného typu než zbývající křížové kameny v Drásově. Je možné, že pochází ze zrušeného starého hřbitova nebo byl zabudován přímo ve zdi chrámu a při některé z přestaveb byl přemístěn na současné místo.

Historie: O historii publikování a významných pramenech (prozatím) žádné důležité poznatky.

Obrázky: damilphoto © 2021

KK	1857	Hrušovany u Brna okr: Brno-venkov	
rozměry	100/50/22		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	Dobrý, reliéf erodovaný	
Poznámka/ NPÚ	V evidenci NPÚ od 22.10.1964 Katalog. číslo NPÚ: 1000134524 Rejstřík. č.: 23517/7-719		

Umístění: Na rozhraní sadu a pole, nedaleko polní cesty mezi vinicemi směrem od Hrušovan k JZ ke staré pískovně.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Hrusovany_u_Brna.html

Evidenční list kulturní památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=906452

Jiná evidence NPÚ: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kriz-14744782>

Popis: Mohutný pískovcový kámen s pozitivním reliéfem latinského kříže a šestiřádkovým, špatně čitelným nápisem stojí nedaleko polní cesty mezi vinicemi a sady cca kilometr od Hrušovan směrem ke staré pískovně. Pochází z roku 1595 a je občas dáván jako příklad přechodného typu mezi křížovým kamenem a kamenným křížem. Je ovšem možné, že původně byla vodorovná ramena kamene výrazně delší - viz zjevné stopy po nástroji v čele levého ramene. Směrem k patě se kámen výrazně rozšiřuje.

V reliéfu kříže je dnes už špatně čitelný latinsko-německý nápis se zkratkami:

"HANS/[NE]WBAWR V[ON]/[T]AEMIT[Z A]M ABEN[D]/ [S.] MATTHE[I]/ANNO DNI/
MDXCV"

- přičemž zkrácená slova podle interpretace **ing. Vladimíra Uminského** (2001) znamenají "...AM ABEND SANCTI MATTHEI ANNO DOMINI...". Volný překlad: *Jan Neubauer z Těmic zemřel navečer v den sv. Matěje Léta Páně 1595.*

- Podle badatele šlo o příslušníka nižší šlechty se sídlem v Těmicích u Kamenice nad Lipou a velitele menší vojenské jednotky císařského vojska, které operovalo na jihu Moravy a v Dolních Rakousích během let tureckého vpádu.

- Verzi spojující Hanse Nebauera se šlechtickou rodinou Těmiců zpochybnil publicista **Jan Psota** (2024). Nápis podle něj pouze poukazuje na místo dokud Nebauer pocházel a mohly by jím docela dobře být i blízké Těmice na Hodonínsku, nikoli ty výše zmíněné na Pelhřimovsku. Tato verze se zdá být také mnohem pravděpodobnější.

- Zda zemřel na následky zranění, nemoci nebo z jiných příčin, není známo. Je pravděpodobné, že kámen označoval pouze místo skonu (maximálně dočasný hrob) - při přemístování kamene z důvodu rozšiřování pískovny nebyly nalezeny žádné kosterní pozůstatky.

Kámen původně stával u cesty k Pohořelicím v lokalitě Brlohy. Jak už bylo řečeno, byl přemístěn z důvodu těžby šterkopísku.

Zajímavostí určenou zřejmě pro turisty je novodobá replika tohoto kamene ve vitríně poblíž (rovněž novodobého) kostela Panny Marie Královny v severním okraji Hrušovan, doplněná informační tabulí do které se ovšem dostala chybná verze přepisu textu (ve druhé půlce namísto „am abend“ se píše zkrácená verze „amab sn...“). Vitrína je nejspíš architektonickým doplňkem kostela samotného, jinak způsob uložení repliky nedává moc smysl...

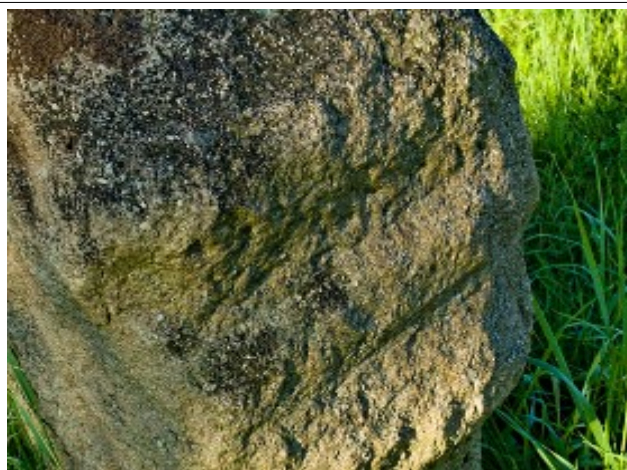
Obrázky: damilphoto © 2021

Kámen ze zadní strany

Pohled z pravého boku

Detail poškození čela levého břevna

Novodobá replika u kostela P. Marie Královny

KK	1936	Ivančice okr: Brno-venkov	
rozměry	97/62/25		
materiál	Pískovec až slepenec		
Přístupnost /stav	soukromá zahrada	dobrý, odlomený roh paty	
poznámka			

Foto: © Jana Holmes

Umístění: Ulice Malovanská, zahrada soukromého domu č.p. 2. Bez povolení majitele nepřístupný.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Ivancice.html

Památkový katalog: ---

Popis: Masivní pískovcová (hrubozrnný pískovec, spíše slepenec) deska se zaoblenou horní stranou. V kameni je na lící straně obrysová rytina latinského kříže s rozšířenou patou. Pod levým břevnem reliéf nástroje, zřejmě škrabky na pluh (otka). Rytina pod pravým břevnem je obvykle interpretována jako dýka, nicméně vzhledem ke schematičnosti reliéfu může jít jednoduše i o menší kříž. Na bocích kamene jsou pak rytiny křížů naprosto stejného provedení jako inkriminovaná „dýka“. Spodní část lící plochy protíná šikmá vyrytá linie nejasného určení – je možné, že původně stál napříč v šikmém svahu a linie kopíruje povrch země nebo došlo k poškození při manipulaci – při přesunu byl údajně přelomen a následně opravován. O historii kamene se neví nic. Byl objeven roku 1989 v říčních nánosech řeky Jihlavy, během bagrování při úpravě toku. V současné době je umístěn v zahradě soukromého stavení na ulici Malovanské (č.p.2).

Obrázky: foto © Jana Holmes

KK	2439	Ivančice okr: Brno-venkov	
rozměry	78/44/18		
materiál	?		
Přístupnost /stav	soukromá zahrada	dobrý, odlomený roh paty	
poznámka	Dosud evidován v Letovicích, okres Blansko. V rámci revize okresních soupisů bude zahrnut i do soupisu okresu Třebíč (Pavel Valenta), odkud kámen původně pochází. Památková ochrana: ---		

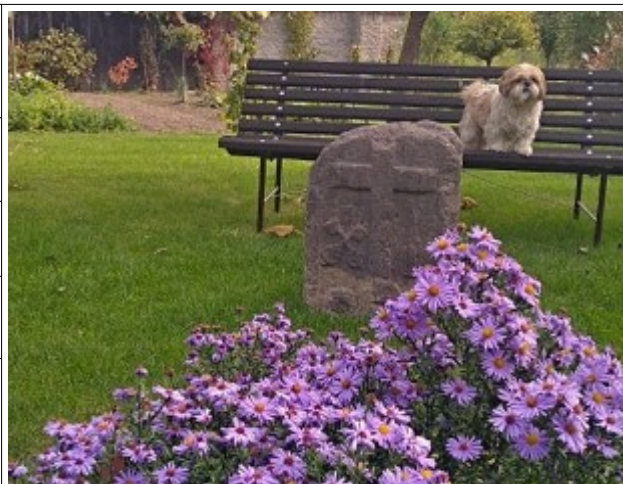

Foto © Iva Šilbergerová, 2021

Umístění: Soukromá zahrada

Evidence (AŠ): <http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Blansko/Letovice.html> (prozatím)

Památkový katalog: ---

Popis: Kamenná deska s odlomeným levým spodním rohem. Na lícní straně je pozitivní reliéf latinského kříže postaveného na třech oblých kopcích. Pod levým břevnem jsou dva zkřížené (svatopetrské?) klíče, pod pravým pak nůž obrácený ostřím vzhůru. Podél okrajů kamene býval reliéf rámu, dnes zčásti odlámaný.

Kámen původně pochází z trebičské čtvrti Polánka. Není zcela jasné jakými cestami se dostal do depozitu na zámku v Letovicích na Blanensku. Na podzim roku 2021 byl nicméně od majitele zámku odkoupen a umístěn do zahrady domku v Ivančicích u Brna (okres BO), a to v rámci preventivní záchrany před možným odprodejem do zahraničí (sdělení Iva Šilbergerová).

Historie publikování: ---

Obrázky:

vpravo: Iva Šilbergerová © 2021 (Ivančice)

dole: archiv muzea v Aši, foto S.Olbricht (dřívější umístění Letovice)

KK	1715	Kuřim okr: Brno-venkov	
rozměry	115/50/18		
materiál	načervenalý pískovec až slepenec		
Přístupnost /stav	přístupný jako exponát muzea	dobrý, nápis a reliéf zničen erozí	
poznámka			

Foto původního umístění kamene v opěrné zdi terasy u kostela (do r. 2018)

Umístění: Součástí expozice „Kuřim na spojnici cest“ místního muzea v areálu zámku.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Kurim.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Na plochem hranolu z načervenalého pískovce až slepence (pískovec s vtroušenými zrny větších frakcí) je nahoře vytesán v pozitivním reliéfu malý jetelový kříž. Pod ním reliéfní obrazec ke kterému existují dva výklady: buď má jít o poutnickou hůl s rancem nebo o hlavu do níž je zařatá motyka (či dvoubřitá sekerka). Zbytek plochy vyplňoval šesti- (možná sedmi-) řádkový nápis, ze kterého je dnes s velkými obtížemi čitelné pouze:

//(?) O/DNE 26 (___) 8(B)P(-)/(-----)/(-L----)/(--VNA ZABIT/ (--WY MUZ MA)---)/(---- I)//
(zdroj:informační tabule u exponátu v muzeu, několik písmen doplněno navíc z graficky upravené fotografie, doplněno řádkování - lomítka)

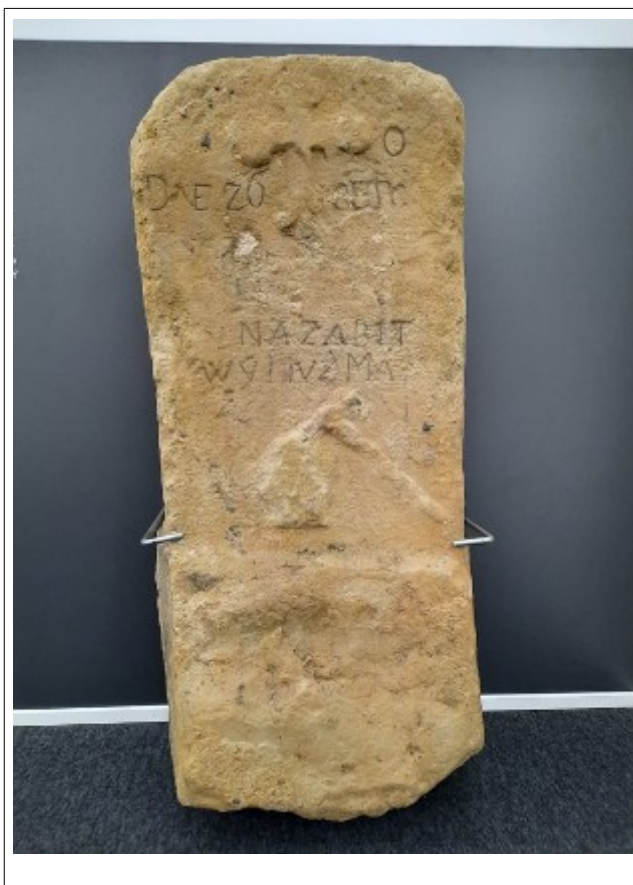
Asi 70let až roku 2018 byl kámen zazděný v podezdívce terasy před kostelem sv. Maří Magdaleny. Jeho původní stanoviště mělo ovšem být v tzv. „Mózích“, čímž se zřejmě rozumí lokalita na jihozápad od centra, mezi novou zástavbou a vrchem Šiberná. Od roku 2018 byl umístěn ve dvoře zámku, v současnosti je pak výstavním exponátem místního muzea v areálu téhož zámku (v sousedství kostela).

V souvislosti s vyjmutím kamene ze zdi došlo k překvapivému objevu: zadní strana nese rovněž nápis, poněkud lépe čitelný:

//SOUSED A MISTR S(---)/(---)ENIK Z LOMNICE POCHOVÁN PAK W L(---)/(---)NICE. PÁN BŮH RAČ MU DÁTI LEHKÉHO (S)POČINUTÍ// (přepis textu z informační tabule v muzeu).

Podle textu lze opatrně soudit, že kámen (konkrétně nápis na něm) zcela jistě nepochází z období středověku nebo raného novověku, ale bude patrně mnohem mladší.

Obrázky: foto Pavla Smejkalová © 2021 (na další straně)

KK	1749	Lelekovice okr: Brno-venkov		
rozměry	120/50/?			
materiál	Červenavý pískovec až slepenec			
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý		
poznámka				

Umístění: Zazděný ve vnější straně zdi bývalé jižní sakristie kostela sv. Filipa a Jakuba v areálu bývalého hradního návrší.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Lelekovice.html

Evidenční list kulturní památky: - (chráněn pouze v rámci kulturně historické památky areálu kostela, býv hradiště a hřbitova).

Popis: Křížový kámen neznámého původu, snad smírčí, pravděpodobněji však náhrobní kámen z doby založení kostela a hradu (13.století). Viditelné rozměry 120x50cm, šířka delšího trámu latinského kříže je 10cm, nad příčným břevnem se kónicky rozšiřuje z 8,5 na 11cm. Příčné břevno má šířku 8cm. Kříž vystupuje nad rovinu pozadí cca 1,5cm. Materiál: načervenalý konglomerát (slepenec) s pojivem obsahujícím železo, původem ze sedimentů boskovické brázdy. Kámen byl nejspíš začátkem 16.století použit jako materiál ke stavbě sakristie při jižní straně kostela (*původní vstup byl rovněž z jihu, zaslepený pozdně gotický portál je k vidění vedle sakristie; stavba byla provedena hutí mistra Pavla, dochoval se po ní konsekrační kříž ve zdivu objevený během poslední rekonstrukce kostela*). V 19.století byl v rámci další přestavby chrámu pod vrstvou omítky kámen znovuobjeven.

Na webových stránkách obce Lelekovice (<https://www.lelekovice.cz/o-obci/historie-obce/o-kostele/>) je ke kameni text: „...*Jedná se zřejmě o náhrobek významnější osoby ze 13.století, který byl druhotně zazděn při budování sakristie s věží. Dost možná, že se jedná o náhrobek některého z rodičů nebo prarodičů prvně uváděného vladyky z Lelekovic.*“ *Toto je samozřejmě pouhá teoretická a neověřitelná konstrukce.*

Historie: O historii publikování a významných pramenech (prozatím) žádné důležité poznatky.

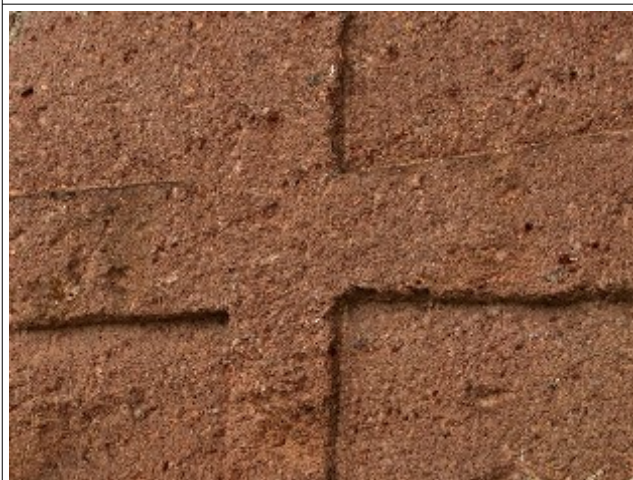
Obrázky: na další straně, damilphoto © 2020

Umístění kamene ve zdi sakristie (16. až 19.stol. nad ní byla dřev.věž), kámen samotný skryt pod omítkou.

Gotický portál původního jižního vstupu do kostela.

Detail struktury červenavého slepence.

KK	1935	Loděnice okr: Brno-venkov		
rozměry/ vznik	97/74/?			
materiál	načervenalý pískovec			
Přístupnost /stav	přístupný	ohlazen erozí, navětralý, nevhodné umístění		
poznámka	Kámen byl chráněn jako KP od roku 1958 do 1987, poté byl z ochrany vyňat. Zapsán do seznamu KP 1989, bez ochrany. Katal.č.: 1000161832, č. ÚSKP:48829/7-8228			

Umístění: Leží vsazen do vnějšího svahu příkopu u levé strany silnice od Dolních Kounic do Miroslavi, cca 1.5km za odbočkou k Loděnici a Jezeřanům, pod vzrostlou švestkou. Druhotné stanoviště. EDIT: od roku 2024 přemístěn do intravilánu obce.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Loděnice.html

Památkový katalog NPÚ: www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kamen-2304878

Evidenční list KP: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=909781

Popis: Nepravidelně obdélníkový kámen s erozí a manipulací zaoblenými hranami, s vystupujícím pozitivním reliéfem latinského kříže na vodorovné podstavě (možná jde o horní část původního soklu pod opracovanou částí kamene). Lící strana je značně ohlazená erozí, navětralá, s organickým pokryvem.

Současné uložení je druhotné. Původně stával vsazen na rozmezí pole a příkopu nad hranou náspu. Na současné místo byl zřejmě odhozen a časem zapadl plochou do povrchu země. V evidenčním listu KP NPÚ z 23.3.1995 se konstatuje potřeba zrestaurování kamene a osazení na původní místo, kde nebude poškozován údržbou silnice (kosení a zimní chemické posypy).

Ke kameni se traduje několik verzí původu. Tradičně bývá spojován s cyrilometodějskou misí, jiný výklad (bez upřesnění – snad tragédie nějakého kupce) zmiňuje souvislost s jantarovou stezkou. Údajně také měl označovat místo, kde splašený kuň zabil dívku, která tam žala trávu. Poslední legenda pak přisuzuje původ kamene bitvě u Loděnice roku 1185, kdy se střetlo vojsko českého krále Přemysla Otakara I s „Moravany“ znojemského údělného knížete Konráda II Oty (po vítězství Přemyslově byla Morava těsněji přivtělena k Českému království).

NPÚ ovšem datuje vznik památky přibližně až do 15. - 16. století.

Poznámka: východní stranou silnice prochází hranice katastru Loděnice a Jezeřany, kámen leží přímo na ní. Přesto jde zřejmě o náhodnou pozici, v seznamu bodového pole ČÚZK je smírčí kámen uveden pouze jako orientační pro nedaleký bod nivelační sítě (bod č.Od4 na opačné straně silnice, 18.5 m vzdálený směrem ke Kounicím; je chráněný skruží).

Historie: ---

Poznámka: V roce 2022 byl kámen z místa odstraněn z důvodu opravy silnice s předpokladem osazení na jiném vhodnějším místě. V roce 2024 byl pak po částečném restaurování umístěn přímo v obci Loděnice.

Obrázky: (na další straně)

Foto vlevo: původní stav v příkopu silnice. Dole současné umístění kamene v obci (foto Milena Kornhäuserová 2024)

KK	1777	Měnin okr: Brno-venkov		
rozměry/ vznik	130/78/30			
materiál	pískovec			
Přístupnost /stav	přístupný	relativně dobrý		
poznámka	Památkově chráněno Katalog.č.: 1999992172 č. ÚSKP: 17219/7-817 (vztahuje se ke celému areálu kostela)			

Umístění: Na travnaté ploše parčíku před kostelem svaté Markéty uprostřed obce. Druhotné stanoviště.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Menin.html

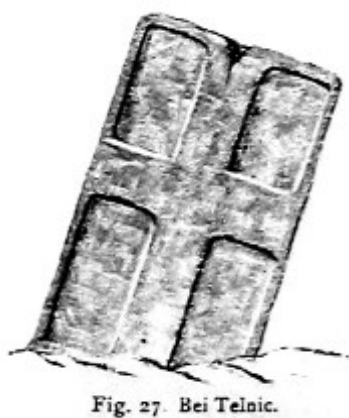
Památkový katalog NPÚ: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kamen-14806293>

Pozn.: v Památkovém katalogu je zřejmě zaměněno evidenční číslo kamene (Evidence Aš) 1777 za letopočet jeho vzniku (Franz ani jiný dohledatelný zdroj se o jakékoliv dataci vzhledem ke kameni nezmiňuje).

Popis: Mohutný obdélníkový kámen obloukovitě zakončený (oblouk přerušen prasklinou v kameni), s vystupujícím reliéfem latinského kříže v rámu. Rám tvarově kopíruje okraj kamenné desky (vzhledem k vnitřnímu zaoblení rámu v horních dvou kvadrantech je pravděpodobné, že celá deska byla už při svém vzniku obloukovitě zakončená – tedy nikoli tak ostře obdélníková jak ji nakreslil A. Franz roku 1893). Rubová strana a boky vykazují silné poškození erozí, místy jsou výrazné prohlubně až voštiny. V horní části je puklina, která původní souvislý oblouk zřejmě erozně přetvarovala do nesouměrného dvojitého.

Kámen původně stával v polích mezi obcemi Telnice a Měnin. Během stavby okresní silnice v roce 1889 byl odstraněn (viz citovaný text A.Franze) a později se – neznámo jak – objevil v polích u Otmarova. Odtud byl nakonec přenesen na současné stanoviště před kostelem svaté Markéty. To zřejmě zapříčinilo zmatek v jeho evidenci: v různých pramenech byl uváděn pod obcemi Telnice, Otmarov i Měnin.

Historie publikování: A. Franz (1893, 1894) jej evidoval pod číslem 27 a přiřadil kámen pod Telnici s lokalizací mezi oběma obcemi: „...Im freien Felde zwischen Telnic und Mönitz....Seit 1889 nicht mehr vorhanden, foll beim Bau einer nahen Bezirkstrasse abhanden gekommen fein.“

Ilustrace: A. Franz, 1893

Fig. 27. Bei Telnic.

KK	1297	Moravany okr: Brno-venkov	
rozměry	100/80/20		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	relat. přístupný (v poli mimo cestu)	poškozen erozí	
poznámka	Bez památkové ochrany		

Umístění: Na plochem návrší cca 50m vpravo od polní cesty nedaleko kóty 265m.n.m., asi 1.1km JV od kostela v Moravanech. Původně tudy procházela jiná polní cesta, která výše zmíněnou křižovala a míjela těsně kámen (viditelná na starých mapách, o křižovatce cest se zmiňuje i A. Franz roku 1893). Dnes je zrušena, objekt je tak ostrůvkem v poli.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Moravany.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Silně zvětralá pískovcová plochá stéla s pozitivním reliéfem latinského kříže. Jeho nadzemní výška je v současnosti větší než dříve udávaná, zřejmě býval kámen více v zemi.

V horní a zadní straně křížového kamene se tvoří poměrně výrazné voštiny.

O historii objektu nevíme prakticky nic. Je však zřejmé, že zde došlo k nějaké tragédii, vzhledem k velikosti kamene se mohla týkat významnější osoby.

Historie: První se o kameni zmiňuje A. Franz (1893, 1894), eviduje jej pod číslem 34: „...am Sneberge bei Morbes, an der Kreuzung der Feldwege zwischen Morbes, Mödritz und Nebovid-Proesenitz“

Ilustrace: A. Franz, 1894

Bei Morbes.

Pohled na kámen ze zachovalé polní cesty. Druhá, která ji křížila a šla kolem kamene, dnes neexistuje.

Eroze kamene je v některých místech alarmující

KK	1867	Moravany okr: Brno-venkov	
rozměry	70/50/20-30		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	torzo (novodobě opraveno)	
poznámka	Bez památkové ochrany		

Umístění: Stojí uvnitř obce na okraji parčíku (za zadní stranou parcely stavení č.p. 3)

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Moravany.html

Evidenční list kulturní památky: -

Popis: Mohutný kámen s devítiřádkovým textem psaným německy na čelní straně, z rubu pak špatně viditelný obrys kráčející mužské postavy s holí (rancem?) na rameni. Z obou stran kamene jsou na bocích reliéfy latinských křížů. Těleso kamene má proměnlivou tloušťku, spodní část je vzadu rozšířena o výraznou římsu. Možná šlo původně o kamenický výrobek určený ke zcela jinému účelu (tvarované ostění nebo náhrobek...), snad odložený z důvodu nějaké vady a použitý druhotně.

Podle textu byl kámen postaven na památku dokonané vraždy (jiná verze je, že šlo pouze o pokus o vraždu) Gregora Haldera. Epigrafický rozbor řadí nápis do 15.století (Šebela). Původní místo přepadení mělo být u rozcestí cest k Ostopovicím a Nebovidům, tehdy mimo obec uprostřed polí (dnes jde o okraj rozrostlé obce). Současné místo osazení je novodobé.

Ještě donedávna zde navíc stálo pouhé torzo památky – spodní třetina korpusu se třemi řádky nápisu. Dnes je kámen vcelku, sesazen s horní (nalezenou a restaurovanou?) částí, linie slepení je znatelná, nicméně ne rušivá. Kámen je naprasklý příčně ještě v horní třetině.

Přibližná transkripce textu: //Den před půlkou/půstu zemřel/vážený/Gregor/který byl
probodnut/rukou Schüera/hned za Ostopovicemi/uprostřed cesty/v boží milosti//

Spodní tři řádky uvádí databáze smircikameny.euweb.cz: "INMIT DES WERSCHTOHEN IS
WARDEN DE G G"

Historie: Kámen publikoval A.Franz roku 1899 pod evidenčním číslem 81 („bei Morbes und Nepowied“). V prvních vydáních jeho stati o kamenných křížích a křížových kamenech z let 1893 a 1894 tento objekt chybí.

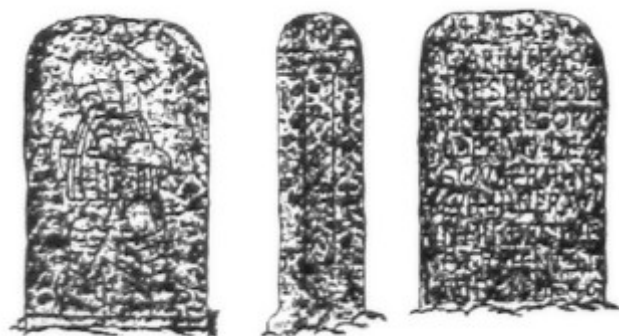

Fig 81. Morbes-Nepowied

Ilustrace: A.Franz, 1899

Lícová strana kamene

Pohled na torzo z doby nedávné

Detail lícové strany s německým textem.

Pokus o zvýraznění kresby rubové strany

N	---	Níhov okr: Brno-venkov	
rozměry	80/40/25		
materiál	křemitý pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	výborný	
poznámka			

Umístění: Na křižovatce místní silnice III. třídy z Níhova k Rojetínu u odbočky na Lubné.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Nihov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Mohutná deska z křemitého pískovce s reliéfem latinského kříže s klínovitým stvolem. Vodorovná břevna a horní část jsou zakončeny tvarem jetelového trojlístu. Reliéf je v rovině plochy kamene, zahloubeno je okolí obrysu kříže. Zadní část je rovná. Křížový kámen je novodobý, nejde tedy o smírčí kříž v původním slova smyslu. Jeho autorem je velkobítešský sochař Lubomír Lacina (v okolí Níhova i v obci samotné lze najít celou řadu vztyčených kamenů, křížovou cestu, pomníky, tzv „Níhovskou madonu“ nebo sochu svatě Zdislavy, vše z portfolia zmíněného umělce). Pozn: Plochý kámen, kterým je křížový kámen zepředu zaklíněn, mohl snad dříve sloužit například jako sokl Božích muk, schod, práh nebo starý náhrobek. V místě však ani podle starých map žádný kříž zřejmě nikdy nestál.

Obrázky: damilphoto © 2021

KK	1779	Nová Ves (u Oslavan) okr: Brno-venkov	
Rozměry Rok	82/41/10	1633	
materiál	?		
Přístupnost /stav	nepřístupný	dobrý	
poznámka			

Foto: archiv muzea v Aši

Umístění: V provozních prostorách obytného domu č.p. 62, volně nepřístupný.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Nova_Ves.html

Památkový katalog: ---

Popis: Poměrně tenká, vysoká deska s vyrytým reliéfem latinského kříže s rozšířenou patou a jetelovým zakončením ráhen. Nápis o sedmi řádcích obsahuje špatně čitelný text v majuskulních kapitálkách, jehož znění oproti verzi v *Evidenci KK (Aš)* poněkud rozšiřují:

//1633/ LETHA PANE (.) / (.)VDA DCERA NE/BO(....)(.....) / ZUS(...)WATI(..) / VTOPILA SE
TEN/ PATEK PO SVA/ TYM WAWRINC//

Poznámka: kromě slova „svatým“ je písmenem V myšleno „u“. Chybějící nebo korektně nečitelná písmena jsou vyznačena tečkami v závorkách. Rozdělení slov reliéfem kříže nevyznačují.

Váže se k němu legenda o utonutí dívky („chudé dcery“) ve studni.

Historie publikování: ---

Obrázky: Fotografie z archivu muzea v Aši

KK	1726	Nuzířov okr: Brno-venkov	
rozměry	92/50/12		
materiál	Křemitý pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý(restaurován, beton. základ - 2009)	
poznámka	NPÚ: 1327840458; č. ÚSKP: 103912; Chráněn od 9.4.2010 Kámen je v databázi (Aš) nesprávně uváděn k obci Lipůvka, okr. Blansko.		

Umístění: Blízko silnice č. 373 z Lipůvky k Nuzířovu, u lesní cesty, která ze silnice odbočuje u rozcestí s křížkem směrem k západu.

Evidence (Aš): <http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Blansko/Lipuvka.html>

Evidenční list kulturní památky: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kamen-2307898>

Popis: Plochý kámen se zaoblenými bočními stranami z křemitého pískovce a s vyrytým obrysem latinského kříže se širokou klínovitou nohou na lícové straně. Na rubové straně vpravo dole (zřejmě novodobě) vyrytý neumělý křížek. Tvar povrchu rubové plochy může navozovat představu obrysu dívčí postavy, podle místní legendy snad oběti zločinu. Stejná lidová tradice hovoří o tom, že na lícové straně byl krom obrysu kříže kdysi vidět i reliéf jehly a nitě.

- Ke kameni se pojí hned několik pověstí o vraždě, lišících se co do osob: jednou mělo jít o děvečku z Malhostovic, podruhé o fojta ze stejné obce, potřetí to měl být pasák z Lipůvky. Zřejmě nejvíc tradovaná legenda vypráví o ševcovském (krejčovském – viz údajný obrys jehly s nití) tovaryši z Lipůvky, který si na tomto místě počíhal na děvečku z Malhostovic. Forma přepadení popisována není, skončilo nicméně její smrtí.
- V únoru 2009 byl kámen neznámou osobou odcizen, po místní mediální kampani byl zřejmě navrácen. Dne 24. března byl nalezen nedaleko od místa svého původního stanoviště. Kámen restaurován a nakonec zapsán do betonového základu na původním stanovišti (o profesionalitě opravy i betonáži se vedly dodatečné diskuze, snad příliš výrazný výbrus však bude zvětráváním kamene pravděpodobně stejně brzo ohlazen). Přibližně čtyřminutové video z dílny místní regionální televize o odcizení a návratu smírčího kamene je dostupné na YouTube:
- https://youtu.be/pMP_STsTSZY
- Fotografie z posvěcení znovuosazeného křížového kamene jsou k nalezení na stránkách obce Malhostovice: <https://www.malhostovice.eu/smirci-kamen-posveceni/gs-2061>

Historie: O historii publikování a významných pramenech (prozatím) žádné důležité poznatky.

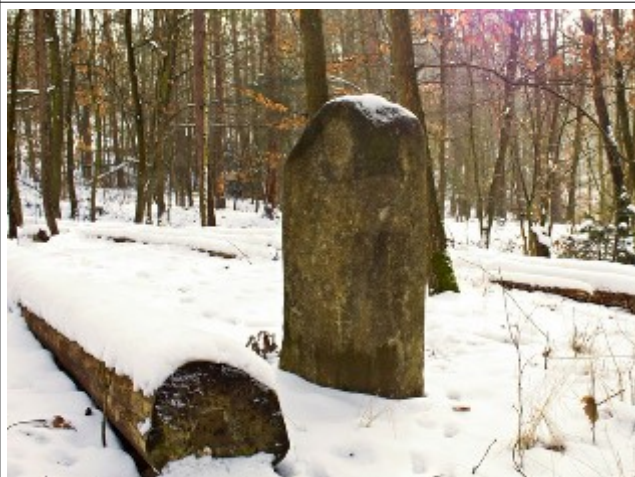

Čelní pohled

Detail výbrusu po restaurování kamene v roce 2009

Zadní strana. Obrys hlavy je negativní prohlubenina, zbytek „postavy“ zřejmě individuální fantazie...

KK	1788	Opatovice okr: Brno-venkov		
rozměry/ vznik	60/46/20	kolem r. 1650		
materiál	pískovec			
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý (restaurován)		
poznámka	Památkově chráněn katalog.č. NPÚ: 1000127552 č. ÚSKP: 16953/7-860			

Umístění: Stojí na západ od obce při polní cestě mezi zahrádkami v místní trati Topoly, na trase Naučné stezky Rajhradsko (50m od kamene č. 1789).

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Opatovice.html

Památkový katalog NPÚ: <https://www.pamatkovykatalog.cz/pametni-kamen-14845685>

Evidenční list kulturní památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=906297

Další zdroje: Kateřina Baslerová/ Epigrafické památky mikroregionu Rajhradsko; bakalářská diplomová práce FF MU Brno, 2018. Ke shlédnutí v databázi „Theses“: <https://is.muni.cz/th/x2qpt/>

Popis: Nahoře zaoblená deska z drásovského pískovce s vystupujícím (pozitivním) reliéfem latinského kříže s mírně se rozšiřujícími břevny. Na zadní straně kamene byl šestiřádkový nápis, bohužel díky erozi prakticky nečitelný (údaj z evidenčního listu kulturní památky). V předposledním řádku by snad bylo lze rozpoznat jméno „(...) KATERIN(A)...snad pozůstalá, která dala kámen vztyčit na památku blízké osoby...

Kameny byly u Opatovic původně tři, všechny asi 50m od sebe. Do dnešních dnů se dochovaly dva z nich, kameny 1788 a 1789 (dle ašské evidence).

Legenda praví, že tudy kolem roku 1650, tedy na konci třicetileté války táhlo krajem vojsko. U Opatovic prý mělo mezi třemi důstojníky dojít k rozepři, kterou řešili soubojem na pistole. Údajně přitom zahynuli všichni tři. Na památku zde byly postaveny tři smírčí kameny, jejichž rozestavení mělo vyznačovat pozice, v nichž stáli duelanti proti sobě. Příčinou sporu snad mohla být nějaká dívka či žena některého z nich (i další pověst je laděna podobným způsobem, pouze se v ní nehovoří o vojácích, pouze o duelantech). Jak tomuto odpovídá nápis na kameni, je otázka...

V roce 2010 byl kámen restaurován akademickým sochařem Radomírem Vavruškou. Cena opravy byla vyčíslena na 25 000Kč.

Historie publikování: ---

Obrázky: *damilphoto* © 2021

KK	1789	Opatovice okr: Brno-venkov		
rozměry/ vznik	70/59/12	kolem r. 1650		
materiál	pískovec			
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý (restaurován)		
poznámka	Památkově chráněn katalog.č. NPÚ: 1000144930 č. ÚSKP: 33293/7-859			

Umístění: Stojí na západ od obce při polní cestě mezi zahrádkami v místní trati Topoly, na trase Naučné stezky Rajhradsko (50m od kamene č. 1788).

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Opatovice.html

Památkový katalog NPÚ: <https://www.pamatkovykatalog.cz/pametni-kamen-14845651>

Evidenční list kulturní památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=906291

Pozn: v evidenčním listu panuje zmatek v názvosloví, v nadpise je kámen zván „památným“, v popise pak pro změnu „hraničním kamenem“ (pravděpodobný mezník místní parcely stojí těsně vedle objektu). Stejně tak pokus o opis textu je poměrně tristní.

Další zdroje: Kateřina Baslerová/ Epigrafické památky mikroregionu Rajhradsko; bakalářská diplomová práce FF MU Brno, 2018. Ke shlédnutí v databázi „Theses“: <https://is.muni.cz/th/x2qpt/>

Popis: Plochý kámen z drásovského pískovce s latinským křížem v pozitivním reliéfu. Pata stvolu stojí na půlkruhovém oblouku: stylizované Golgotě. Po obou stranách reliéfu je jedenáctiřádkový nápis vyrytý humanistickou renezanční majuskulí, výška písmen 3cm. Kámen je z horní strany poškozen, část při levém rohu ulomena. Při levém okraji desky vystupuje zbytek pozitivního reliéfu rámu. Zadní plocha je prázdná.

Přepis nápisu je převzat z diplomové práce K. Baslerové (viz výše). Vynechaná místa v závorkách korelují s odlomenou částí kamene vlevo nahoře, zbytek je relativně dobře čitelný.

//(...) GES(T)/ (...) TARV P:T(L)/ (...)CH. PROCEZ NA(T)/ (...) KDE GEST ZASTREL(...)/ (...) MANZELKA GEHO NA PAM/ ATKV ZARMUTKV/ SVEHO TENTO KAMEN/ DALA POSTAVITI/ GEHOZ DVSSY P: B: RAC/ MILOSTIW BYT(I)//

Poznámka: písmena zakončená dvojtečkami jsou zkratky (P:B: = PAN BUH).

Kameny byly u Opatovic původně tři, všechny asi 50m od sebe. Do dnešních dnů se dochovaly dva z nich, kameny 1788 a 1789 (dle ašské evidence).

Legenda praví, že tudy kolem roku 1650, tedy na konci třicetileté války táhlo krajem vojsko. U Opatovic prý mělo mezi třemi důstojníky dojít k rozepři, kterou řešili soubojem na pistole. Údajně přitom zahynuli všichni tři. Na památku zde byly postaveny tři smírčí kameny, jejichž rozestavení mělo vyznačovat pozice, v nichž stáli duelanti proti sobě. Příčinou sporu snad mohla být nějaká dívka či žena některého z nich (i další pověst je laděna podobným způsobem, pouze se v ní nehovoří o vojácích, pouze o duelantech). Jak tomuto odpovídá nápis na kameni, je otázka...

V roce 2009 byl kámen citlivě restaurován akademickým sochařem Radomírem Vavruškou. Cena opravy byla vyčíslena na 31 500Kč.

Historie publikování: ---

P	---	Opatovice okr: Brno-venkov	
rozměry	Výška 2,5m		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	Bez přístup. cesty (nutno přes pole)	dobrý	
poznámka/kategorie	Místní název: Štátule Jde o pomník zastřeleného myslivce		

Umístění: V malém remízku uprostřed rozlehlých polí, nedaleko lesní enklávy zvané Šlachty západně od obce.

Evidence (Aš): neevidován

Památkový katalog: neevidován

Historické mapy: toposekce III.voj.mapování (4357-4)

Popis:

- Vysoký pískovcový sloup opracovaný do podoby zdobné siluety kostela (Boží muky) na hlavici sloupu, neogotický styl. Lidově zvaný Štátule (z německého die statue). Nejde však o Boží muka v pravém slova smyslu, pouze o jejich nápodobu.
- Pomník byl postaven na památku myslivce rajhradského kláštera Josefa Soukala, kterého v těchto místech 30.března 1830 zastřelil pytlák František Zapomněl. Stavbu iniciovali Soukalovi synové Josef, Jan a Antonín.
- Nápis na přední straně podstavce: **Otci svému Josefu Soukalovi//myslivci kláštera Rajhradského//na tomto místě od pytláka zastřelené//mu pomník tento postavili pozusta//ly synové//Josef, Ján a Anton**
- Nápis na zadní straně podstavce: **Otče, naše slzy posud kanou, // žes padl v povinnosti své, // zlomyslná ruka střelnou ranou //proniknula dobré srdce tvé.**

Legenda: (převzato z obecního webu Opatovic, upraveno)

Řeka Svratka se v okolí Rajhradu před regulací několikrát do roka široce vylévala z břehů do polí, zvláště při jarním tání. Proto byly zřizovány mohutné hráze, známé jako "slepé". Většinou časem zarostly náletovými lesy. Takové remízy pak byly za povodní častým cílem pytláků, kteří na člunech stříleli zvěř nebo ji vháněli do vody a utloukali. Na vyvýšených hrázích totiž zvěř hledala útočiště před vzedmutými vodami, pytláci tedy chodili takříkajíc na jisto.

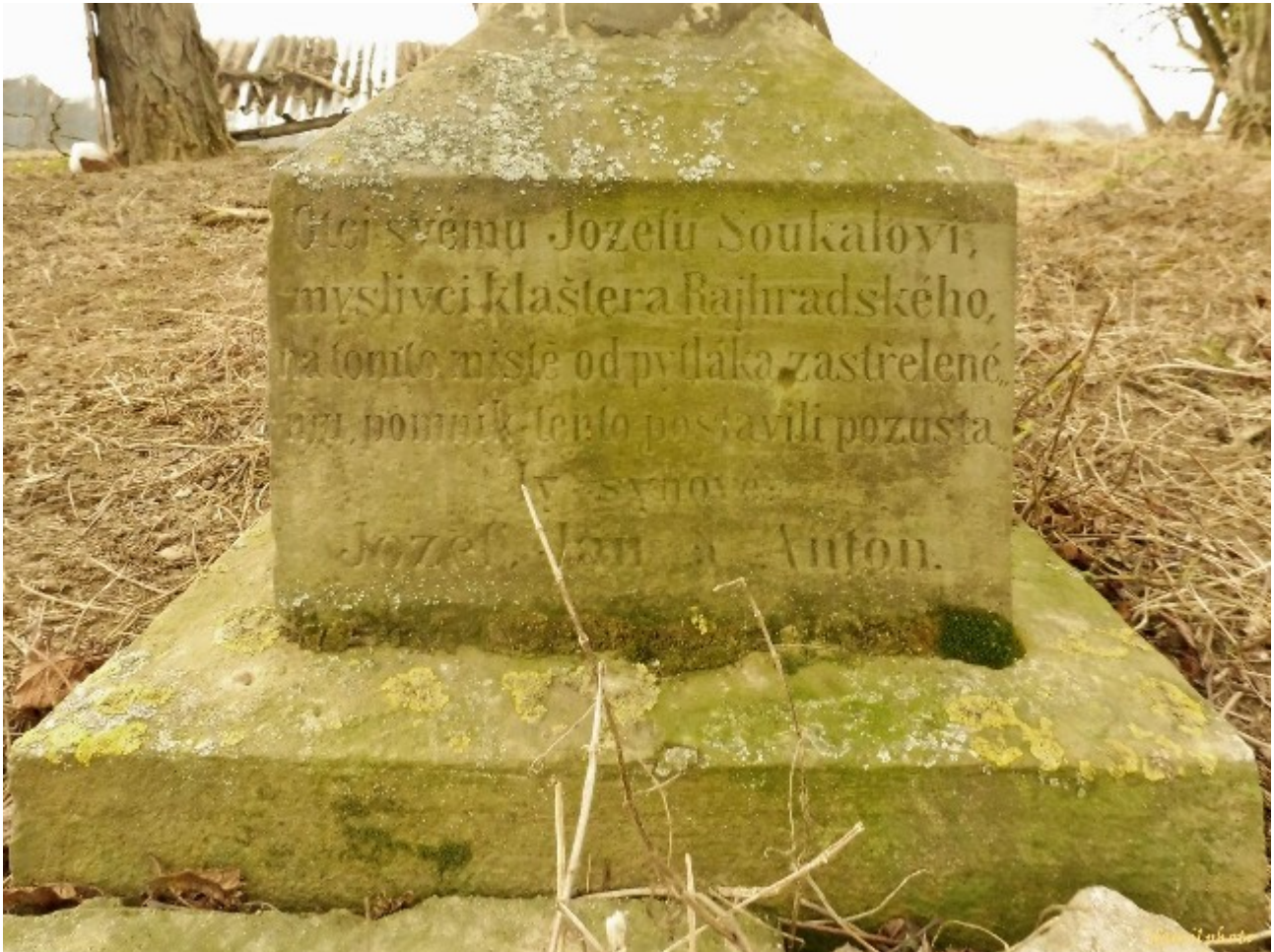
Toho osudového dne (30. března 1830) byla velká jarní povodeň. Myslivec Soukal s lidmi uvolňoval ledové kry a při této práci najednou uslyšel, jak z opatovického lesa zvaného Šlachty vyšla rána. Přerušil tedy práci a společně s veslařem Štětškou skočili do člunu a pádlovali k lesu. Náhle spatřili jiný člun. Byl na něm muž a na zádi zastřelená srna. Pytlák se snažil uniknout směrem k Blučině. Vzdálenost mezi čluny se rychle zmenšovala. Když byli již na doslech, myslivec vstal a zakřičel "Stůj!". Pytlák se ale bleskurychle shýbl pro pušku a vystřelil. Soukal se s prostřeleným hrudníkem skácel do náruče veslaře – ten raději nechal pytláka uniknout, místo toho se snažil s postřeleným myslivcem doplout někam do bezpečí. Do kláštera však už přivezl pouze jeho mrtvolu. Poslední Soukalova slova podle výpovědi veslaře prý byla: „Štětko, braň se, já mám dost!“

Pytlák František Zapomněl sice v té chvíli unikl, ale byl v Blučině brzy vypátrán a odsouzen k 10 letům těžkého žaláře na obávaném brněnském Špilberku, kde brzy nato zemřel.

damilphoto © 2023

KK	1661	Oslavany okr: Brno-venkov	
rozměry	100/45/32		
materiál	slepenec		
Přístupnost /stav	přístupný	relativně dobrý, náchylný k erozi	
poznámka			

damilphoto © 2021

Umístění: Severně od turistické stezky z Oslavan k Čučicím, nedaleko před rozcestníkem zvaným V Kocourech. Kámen je pouze cca 30m od cesty, v nepřehledném terénu souběžných erozních rýh zarostlých mlázím však není jeho hledání úplně jednoduché.

Evidence (Aš): <http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Blansko/Oslavany.html>

Památkový katalog: ---

Jiné zdroje: www.geocaching.com/geocache/GC5TJAX_smirci-kriz-v-kocourech

Popis: Mohutně působící hranolovitý blok z konglomerátu (slepence) s výrazným podílem velkých valounů (až do cca 5cm velikosti), se zkosenou, na jedné straně zřejmě otlučenou horní částí a výrazně pozitivními reliéfy latinského kříže na základně z obou stran kamene. Jedna z ploch je v horní části mírně konkávní, což linii reliéfu poněkud ohýbá. Kříž je vytvořen odebráním okolního materiálu z roviny plochy v horní polovině kamene, spodní půlka je prázdná V mase kamene je výrazná diskontinuita zřejmě tektonického původu, souběžná s hlavními plochami hranolu (viditelná při pohledu shora) . Zjevně jde o puklinu, podél níž se kámen bude při zatékání vody erozně drolit a rozpadat na dvě desky.

Informací o kameni není příliš. Byl dlouho zapomenut a nalezen relativně nedávno. Zasypaný kámen v lese objevil Mojmír Kračmar z Oslavan, informoval skautského vedoucího Antonína Šaláta, a ten následně zorganizoval vyzvednutí kamene a jeho znovuosazení na místě.

Místní legenda spojuje kámen s hrobem francouzského vojáka, který zde údajně měl roku 1805 (po bitvě u Slavkova) zbloudit z cesty a zahynout. Pověst je problematická už proto, že je téměř identická s příběhem tradovaným o křížovém kameni v nedalekých Biskoupkách. Liší se jen udávaným letopočtem. Možná jde o záměnu, možná jsou falešné legendy obě. Otázka zůstává otevřená.

Historie publikování: ---

Obrázky: damilphoto © 2021 (na další straně)

Jižně exponovaná strana.

Foto od východu

Pohled shora ukazuje výraznou puklinu

Struktura horniny

KK	1755	Oslavany okr: Brno-venkov		 <p style="font-size: small;">damilphoto © 2021</p>
rozměry	73/68/19			
materiál	pískovec až jílovitá břidlice			
Přístupnost /stav	přístupný	relativně dobrý, vrstevnaté odlupování povrchu		
poznámka				

Umístění: Vpravo u lesní silnice navazující na ulici V Gruntech, cca 750m za ní. Značka pro pomník na turistických mapách je umístěna špatně, kámen je ve skutečnosti ještě o 100-120m dál.

Evidence (Aš): <http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Blansko/Oslavany.html>

Památkový katalog: ---

Popis: Na přední straně ploché pískovcové desky je česky psaný, původně osmiřádkový nápis tesaný minuskulní antikvou, z druhé strany je pozitivní reliéf latinského (chybně je uváděn templářský kříž – konce vodorovného trámce jsou nepravidelně seseknuté) kříže na v patě se rozšiřujícím stvolu. Konce břevnen nedosahují až k okraji kamene, který je lemován pozitivním rámem.

Kámen je v horní části ulomený, na bocích otlučený a výrazně poškozený odlupováním přívěškové vrstvy plochy. Poškození je způsobeno pravděpodobně vzlínáním půdní vlhkosti a jejím zamrznáním v chladném období, částečně snad i vlivem humózních kyselin obsažených ve vodě. Sklon k této formě eroze je dán vlastností horniny.

Co se textu na čelní ploše týče, není shoda v rekonstrukci tragické události, nejspíše z důvodu chybějícího textu v odlomené části. Neúplné bývají rovněž přepisy zachovalé části. Pokusil jsem se o maximum možného, včetně oprav některých chyb, k velkému posunu to však nevedlo.

// (.....)/ (.)ZEM RANO (.....)/ WYBIRAT PTAKU SSIM(ON)/ (SY)N BASIN
ZASTRZIEHLI(L)/ SAM ZRUTZNITZE NEWI ZIAD/ NY JAK PAN BUCH RATZ DU/ S(S)Y
GE(HO) MILOSTIW BYTI/ 1765//

Otázky vyvolává chybějící část textu (nebo ta, kterou nelze korektně jednoznačně interpretovat – jde o začátek prvního řádku), takže se připouští několik možností. V každém případě se Šimon, syn Barbory (Baška, Baša je staré zdrobnělé jméno Barbory nebo Barbary) zřejmě nešťastnou náhodou fatálně postřelil když byl „WYBIRAT PTAKU“ – což si možná v dnešní době chybně vysvětlujeme jako „vybírat ptačí hnízda“. Možná byl spíše číhat na ptáky za účelem odstřelu a možná si přitom i vylezl na strom. To se asi už nedozvíme.

Historie publikování: ---

Obrázky: damilphoto © 2021 (na další straně)

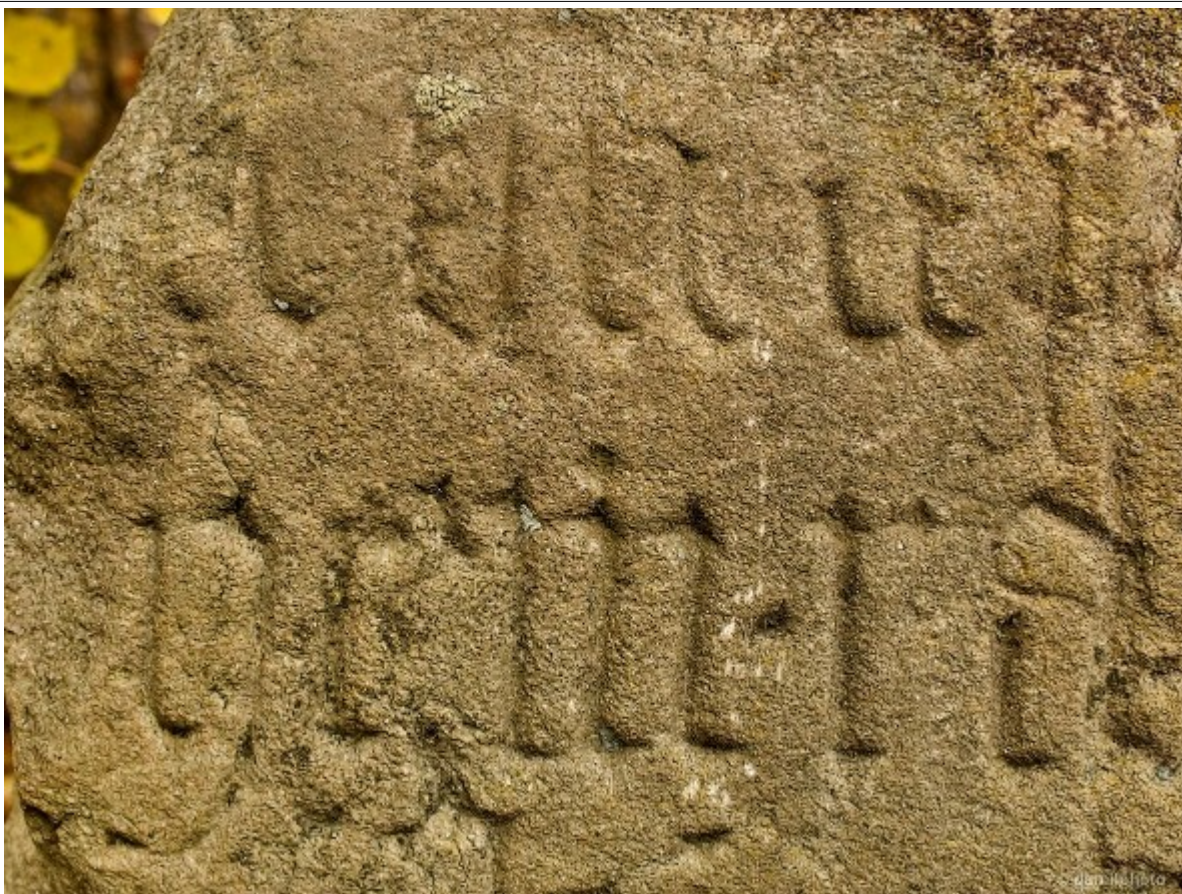

Přední plocha

Šikmo zezadu

Detail textu

Detail poškození – odlupování vrstev vlivem vzlínání půdní vlhkosti

P	1778	Oslavany okr: Brno-venkov	
rozměry	91/61/10		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý	
poznámka	V Evidenci křížových kamenů a kamenných křížů (Aš) byla duplicita s kamenem 5073. Jde o týž. Duplicita odstraněna, některé zdroje ji však mohly přebrat.		

Umístění: Kámen je zazděn ve fasádě domu č.p. 9 na ulici Hlavní (v Evidenci KK mylně uvedeno č.p.8). V přízemí domu sídlí sklenářská firma.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Oslavany.html

Památkový katalog: ---

Popis: Obdélníková pískovcová deska s vysekaným rovnoramenným křížkem a osmiřádkovým českým nápisem tesaným majuskulními kapitálkami. Zajímavostí textu je použití zrcadlově obrácených písmen (N, D) a především *ligatury* (slitků) – ve slově „SLOWAVTNEC“ a scriptua continua pro úsporu místa: „ZOSLOWAN“ a „ODGEDNOHO“. Ve spodní části je pozitivní reliéf (snad cechovního) erbu zkřížených vinařských nožů s hrozdem.

Přepis textu:

//LETA 1621 TVTO GE/ ST ZABIT SLOWAVTNEC/ MVZ ABVSTIN SSLECH/ TA ZOSLOWAN
OD GEDN/ OHO POLAKA SSAWLI ST/ IAT GEHOZTO DVSSI PAN/ BVH RACZ MIOSTI/
BEGTI AMEN//

Příběh se zjevně vztahuje k situaci z roku 1621, kdy se císařskou stranou najatí polští žoldnéři – tzv. Lisowčáci vraceli v několika kolonách od Prahy (zúčastnili se bitvy na Bílé hoře) směrem k Horním Uhrám a cestou drancovali a vymáhali na obyvatelstvu výkupné (šlo o bývalé zločince, lupiče a dobrodruhy všeho druhu, jimž byla za vojenskou službu slíbena beztrestnost za dřívější zločiny). Exces, který se přihodil v Oslavanech zabitím váženého měšťana zdaleka nebyl jediný, viz křížové kameny v Tišnově (a mnohé další případy).

Poznámka: slůvko „slowavtneč“ někteří autoři mylně považují za „slowantinec“ (označení „Slovan“ je ale v době 17. století nesmyslné). Ve skutečnosti jde o starobylý výraz pro „slovutný“ – **slovoutnec**, přičemž dvojhláska „ou“ je psána postaru jako „au“.

Obrázky: (na další straně)

damilphoto © 2021

damilphoto © 2021

P	6156	Oslavany okr: Brno-venkov	
rozměry			
materiál	mramor (?)		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý, opraven	
poznámka	V seznamu drobných památek veden pod obcí Padochov, ve skutečnosti je však v katastru města Oslavany.		foto: Pavel Chatrný, 2022

Umístění: V lese zvaném Antón západně nad studánkou Barborka mezi Padochovem a Zbýšovem, v katastru Oslavan, asi 400m jihozápadně od bývalého dolu Anna.

Evidence (AŠ): (online evidence není k dispozici, objekt pouze v tzv. „drobných památkách“)

Památkový katalog: ---

Popis: Tenká obdélníková deska se zaobleným vrškem z červenavého krystalického vápence (?). Donedávna v chátrajícím stavu, od roku 2021 opraven místní partou nadšenců, kteří vybetonovali základ a na desku nahoru vsadili kříž z torza nějakého náhrobku.

Nápis: 1874/Chodče postuj tuto!/krev k nebi volá./V tmě zde číhal pytlák/na lesníka otce/Střelou vraha padnul/za otce však syn./Pomodli se vroucně/za oběť i vraha.

V září roku 1874 zde byl zastřelen mladý lesník Anton Knotek, byl zastřelen místo svého otce na kterého pytlák číhal.

Obrázky: foto Pavel Chatrný, 2020 (původní stav), 2022 (současnost)

P	14 250	Oslavany okr: Brno-venkov	 <p style="text-align: right;"><i>foto: Iva Šilbergerová, 2021</i></p>
rozměry			
materiál	pískovec až jílovitá břidlice		
Přístupnost /stav	depozit muzea	poškozený, špatně čitelný	
poznámka			

Umístění: V lapidáriu zámku Oslavany, spadajícího pod vlastivědné muzeum v Ivančicích. Původní umístění údajně v blízkosti kamene č. 1754 - Alexovice.

Evidence (Aš): nově evidován, v online databázi prozatím není

Památkový katalog: ---

Popis: Pískovcová či prachovcová stéla oválně-obdélníkového tvaru, silně mechanicky i erozně poškozená, s pětiřádkovým nápisem a letopočtem 1545. Nad nápisem byl v kruhovém rámu dnes nerozpoznatelný reliéf: znak, symbol, případně kříž.

Do majetku ivančického muzea byl darován v roce 1939 a někdy v té době byl konzervován místním (ivančickým) kameníkem. Žádná případná dobová fotografie nebo kresba není dle vyjádření muzea k dispozici. Ve starém muzejním inventáři se pouze uvádí - Pamětní kámen o neštěstí na Pekárce. V současné době je součástí lapidária na zámku v Oslavanech. Novodobý český přepis na informační tabulce u kamene:

„JEST ZAHYNUL VAVŘINEC, RYŠKŮV SYN Z ŘEZNOVIC, 1545“

Obrázky: foto vpravo V. Flögel, 2024

P	1831	Ostrovačice okr: Brno-venkov	
rozměry	55/38/20		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý	
poznámka	Památkově chráněno katalog.č.: 1000136624 č.ÚSKP: 25503/7-877		

Umístění: Stojí na okraji chodníku v ulici Osvobození, před č.p. 160.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Ostrovacice.html

Památkový katalog: <https://www.pamatkovykatalog.cz/pametni-kamen-14857735>

Evidenční list kult.památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=905250

Popis: Hranolovitý kámen s oblým svrškem a hlazeným povrchem. Na čelní straně je rytina malého kříže a nápis: //1793/3.Czerwen/ce//.

Památník připomíná tragédii s lidskými oběťmi, která se na tomto místě přihodila 3.července 1793.

Tehdy během transportu střelného prachu z jihlavské posádky k Brnu došlo k výbuchu nákladu.

Pozn.: Evidenční list kulturní památky chybně uvádí datum jako 6.června (nebere v potaz další řádek textu se slabikou „-ce“, podle fotografie v době popisu nebyl stav kamene ideální).

Obrázky: foto Pavel Valenta

P	6155	Padochov okr: Brno-venkov	
rozměry	100/40/18		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	v interiéru	dobrý	
poznámka	.		

Umístění: V lese severně od vsi, na zelené turistické značce.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Padochov.html#2

Památkový katalog: www.pamatkovykatalog.cz/pametni-kamen-14858378

Evidenční list NPÚ: www.iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=908163

Popis: Hranolovitá stéla tvarovaná nahoře do prolomené stříšky, s opracovanější lícovou stranou. V horní části je zapuštěný reliéf latinského kříže s mírně tlapatým zakončením břevem. Pod ním je minuskulní nápis mírně ledabylou antikvou. Kámen stojí na místě smrti Marie Suré, kterou zabil dne 24.3.1019 její vlastní syn.

//Zastav svoje kroky poutníče/ a uvažuj/ Pečlivou matku ve hrob/ sklátila zde/ vražedná ruka synova/ 24.března 1019/ synu proč jsi to učinil/ mě života zbavil?/ Pečlivou jsem matkou byla/ v lásce tebe vychovala//

Historie publikování: ---

Obrázky:

KK	1295	Podolí okr: Brno-venkov	
rozměry	120/85/20		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	renovován 2021, natřen vápennou hlinkou	
Poznámka/ NPÚ	Není kulturní památkou Katalog. číslo NPÚ: 2000001830		

Umístění: Od rozcestí s křížem u myslivny (cca 250m východně od Zukalova mlýna) odbočit vzhůru k severu směrem na Starou horu. Kámen je na travnaté mezi vlevo od cesty okrajem pole 500m od rozcestí s křížem.

Evidence (AŠ): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Podoli.html

Evidenční list kulturní památky: -

Jiná evidence NPÚ: <https://www.pamatkovykatalog.cz/pametni-kamen-22466040>

Popis: Kámen dlouho stával opřený o příkop a násep polní cesty u Podolí ve směru na Horákov, později byl zřejmě vsazen do meze. V roce 2021 prochází opravou (dočasně vyjmut). Jde o robustní pískovcovou stělu zakončenou nahoře půlkruhovitě. Na čelní straně je reliéfní latinský kříž vyrůstající z Golgoty, orámovaný podél okraje kamene pozitivním reliéfem lemu. V pohledově levém spodním poli vymezeném břevny kříže se nachází negativní reliéf kruhu se čtyřmi loukotěmi.

Předpokládá se, že může jít o výsledek sporu mezi místním mlynářem a kapitulou sv. Petra a Pavla v Brně roku 1701 (o tomto sporu existuje zápis soudního výnosu). Podolský velkostatek (dříve Křičín – Kritschen) náležel kapitule, mlýn (pozdější Zukalův mlýn) byl však majetkem svobodného mlynáře. Zdá se, že obyvatelé Podolí raději jezdili mlít obilí do místního mlýna než do kapitulního v Bedřichovicích, jak bylo zřejmě jejich poddanskou povinností. Záležitost vyústila v soudní spor, ve kterém mlynář pochopitelně prohrál. Zda bylo součástí jeho pokání i osazení smírčího kamene, není známo, tato možnost však existuje.

Zápis v Památkovém katalogu NPÚ nicméně připouští, že: *“...kolo ovšem také může být znamením popravčího kola, což by vzhledem k analogiím a k formě tohoto komemorativního díla, připomínajícího spíše smírčí kámen, bylo pravděpodobnější.”*

Historie: Do literatury kámen přivedl Alois Franz roku 1893 (pod evid. č. 17): cit. „...steht angelehnt an der Hohlwegböschung eines Feldweges bei Kritschen gegen Horákov“ (článek Alte Steinkreuze und Kreuzsteine in Mähren, vydáno ve sborníku Mittheilungen der K.Central-Comission, Erforschung und Erhaltung der Kunst-und Historischen Denkmate, XIX. sv., Wien 1893, str 106-113).

Další zmínka: F. Příkryl (Sv.Cyryl a Method v památkách starožitných na Moravě a ve Slezsku, Týn u Lipníku nad Bečvou 1909, str. 274, obr 99).

Do celostátní databáze byl evidován v roce 1997.

Obrázky:

Bei Kritschen.

Ilustrace: Alois Franz, 1893

Ilustrace: Frant. Přikryl, 1907

Stav před renovací, foto Pavla Smejkalová © 2019

Stav po renovaci, foto Jitka Pojezdná © 2021

KK	1579	Podolí okr: Brno-venkov	
rozměry	85/95/18		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	renovován 2021, natřen okrovou hlinkou	
Poznámka/ NPÚ	Památkově chráněno od:3.5.1958 Katalog. číslo: 1000143370 Rejstřík. č. ÚSKP: 31827/7-7100		

Umístění: Na okraji chodníku ulice Nad Obecním úřadem, před plotem parcely u č.p. 360.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Podoli.html

Evidenční list kulturní památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=907700

Popis: Kámen s reliéfem latinského kříže, který vznikl zahloubením okolí kříže pod rovinu kamene. podle starších pramenů stával na místě hromadného hrobu vojáků z roku 1805 (Podolí se nachází při okraji bojiště bitvy u Slavkova, souvislost s touto událostí tedy není vyloučena). Poté co byl kámen přemístěn, bylo kolem něj údajně slyšet kvílení a pláč; byl tedy přesunut znovu o kus dále.

Současné umístění je až z posledních let, předtím stával naproti přes ulici.

V rámci obnovy drobných památek v obci byl v roce 2021 obroušen, osazen kolmo do země mezi chodníkem a podezdívkou plotu soukromého pozemku a natřen okrovou hlinkou, kterou ovšem již po krátké době začíná smývat déšť.

Historie: Do literatury kámen uvedl Fr. Přikryl (*Sv. Cyril a Metod v památkách starožitných na Moravě a ve Slezsku, Týn u Lipníka nad Bečvou 1907 - str. 275, obr. 100*)

Vlevo: kresba Fr. Přikryla z roku 1907 (viz odstavec Historie)

Původní stav před renovací, foto Pavla Smejkalová

KK	1946	Popůvky okr: Brno-venkov	
rozměry	60/45/14		
materiál			
Přístupnost /stav	přístupný	horní část odlomená, erodovaný	
poznámka	V Evidenci KK zaměňován za kámen evid č. 1928, který byl registrován dříve a nyní je neznámý.		

Umístění: Kámen stojí vlevo od silnice číslo 11/602 za levotočivou zatáčkou cca 1.5km za obcí směrem ke Kývalce, v lokalitě zvané Krátký kopeček, asi 80m před křížením silnice s elektrickým vedením.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Popuvky.html

Památkový katalog: ---

Jiné zdroje: www.popuvky.webnode.cz/popuvky-historie/smirci-kameny/

Popis: Plochá kamenná deska s odlomenou horní částí (až po vodorovné břevno kříže) silně erodovaná a stojící šikmo v zemi. Na lícové straně je pozitivní reliéf latinského kříže, šířka svislého trámce je asi 12cm, výška reliéfu cca 1cm.

Obrázky: foto © Pavel Valenta

P	---	Pozořice okr: Brno-venkov	
rozměry	28/22/50cm		
materiál	krinoidový vápenec		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý	
poznámka	Na portálu mapy.cz se objekt nově objevil v prosinci 2022 pod označením „smírčí kámen“, což je chybná definice.		

©damilphoto 2023

Umístění: Na hranici zástavby obce Pozořice a lesa Úlehle, v místě křížení ulice Metoděje Kocourka s lesní cestou, při modře značené turistické stezce. Jde o katastrální hranici obcí Pozořice/Sivice.

Evidence (AŠ): neevidován

Památkový katalog: neevidován

Historické mapy (stabilní katastr, vojenská mapování): v místě žádný záznam

Popis:

- Vápencový masivní hranol s od boků zkosenou horní částí (horní úkos směrem od lící plochy je zřejmě následkem poškození) stojí na hranici katastrů Pozořice/Sivice (což bývala zároveň hranice dvou panství: Pozořického panství knížat z Lichtenštejna a statku Blažovice, náležejícího v dřívějších dobách Dittrichsteinům, od 18.století pak přičleněného k panství Sokolnickému hrabat z Mitrowa).
- Je možné, že šlo původně o hraniční kámen, typově snad z přelomu 16.-17.století, který byl v 19.století druhotně použit k pamětnímu nápisu. Otázka je, zda pro tento účel nebyl zároveň přemístěn z jiné části hranice.
- Kamenicky řemeslný nápis je pouze z lícové strany, zadní plocha nese jen neuměle vyryté velké písmeno „S“.
- Text provedený kapitálkou je silně setřený, horní a prostřední řádek z celkových pěti je prakticky zcela nečitelný. Pravděpodobná transkripce:
_DE_/ZASTRELEN / FRANC.D(A)N-- / REVIRNIK / 1847
- Písmeno S na zaobleném rohu zadní plochy a boku dokládá použití kamene jako mezníku. Jde zřejmě o označení panství Sokolnice (k němuž statek Blažovice-Sivice patřil), případně o pozdější označení katastru obce Sivice.

Zdá se tedy, že roku 1847 byl na tomto místě zastřelen panský revírník. Místní legenda, nepřímou zpracovanou v románu spisovatele Františka Neuzila (místního rodáka) Milostný herbář (1976) interpretuje příběh jako pytlákovu pomstu; revírník měl údajně ublížit jeho dívce. Nicméně může jít o autorskou licenci v níž je příčina i děj podřízen jinému záměru, přestože v jádru vychází ze skutečného příběhu...

Další zmínky: Pozořický zpravodaj, roč. 2014/3, str. 38;

www.turistika-pavel-pokorny.netlify.app/pomnicky/8/123

Jak už bylo řečeno, materiál kamene je z druhohorního krinoidového vápence, který se nachází na Stránské skále u Líšně. Typově i horninově je podobný dalším kamenným hraničnickům z okolí Brna (mezníky kláštera cisterciáků u oboře Holedná, mezníky u Soběšic, tvarově podobný – i když mnohem větší – je rovněž nedaleký křížový kámen evid.č. 1300 Sivice). Srovnání možná naznačuje, že tato podobnost není náhodná a že tedy kámen může pocházet z konce 16. století tak jako objekty vyjmenované v závorce. Pokud se pustíme do dalších úvah, lze snad – opatrně – pracovat s teorií, že koncem 16.století fungovala v Brně kamenická dílna, která se materiálově opírala o těžbu druhohorních vápenců ze Stránské skály a která snad zásobovala výrobky typově podobných hraničnických (i jiných) kamenů a stél celé široké okolí města.

Obrázky: © damilphoto 2023

KK	1483	Předklášteří-Závist okr: Brno-venkov	
rozměry	100/65/25-30		
materiál	drásovský pískovec		
Přístupnost /stav	Přístupný	Ulomený pravý roh, naprasklý, navětralý	
poznámka			

Umístění: Stojí vpravo u silnice z Tišnova na Deblín, před prvním stavením osady Závist. Kámen je umístěn cca 20m vsv. od trojmezí katastrálních hranic Předklášteří/Nelepeč/Vohančice, a to na straně Předklášteří. Obvykle je – zvykově – řazen k „tišnovským“ kamenům, správněji by dnes mělo být zmíněné Předklášteří.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Tisnov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Další zdroje: <https://www.tisnoviny.cz/obsah/kamenne-krize-krizove-kameny-ii>

Popis: Výrazná deska z červenavého drásovského pískovce. Lícová strana plochá, s pozitivním reliéfem latinského kříže s mírně se rozšiřujícím stvolem, zadní strana nerovnoběžná s lícem, kámen se zprava doleva rozšiřuje. Pravá strana kamene v horní půlce uražená a při levé straně reliéfu kříže je kámen naprasklý (poškození puklinami je dávného data, konstatuje je ve své kresbě již A.Franz roku 1894).

Původ kamene je nejistý, obvykle opisovaná legenda hovoří o tom, že „...okolo místa prchal probošt Arnold Weisskopp poté co byl klášter Porta Coeli napaden švédskými vojáky (17. 7. 1642).“ A dále „...přímo na místě byl později přepaden jistý Václav z Černé Hory, ale zázrakem vyvázl.“ Probošt Weisskopp byl nicméně údajně dostižen a zastřelen v „lesích u Svatoslavi“, což se Závistí příliš nekoresponduje (mnohem spíše by mohlo jít o místo, kde nyní stojí KK č. 1987 Deblín-Pánov). O historce s Václavem z Černé Hory dále uvádí Miloš Sysel (www.tisnoviny.cz) pravděpodobnější verzi o záměně s osadou stejného jména (Závist u Černé Hory na Blanensku). Příčina osazení kamene je tedy otevřená. Lze možná usuzovat na nějaký loupežný hrdelní zločin, úzké a zalesněné údolí od Deblína k Tišnovu bývalo v nejistých dobách útočištěm různých lapkovských band. O několika loupežných vraždách „v deblínském žlebu“ se zmiňuje například Smolná kniha velkobítešská z let 1556 – 1636 (viz seznam použitých zdrojů).

Podle sdělení místních obyvatel není dnes kámen na svém původním místě, jeho dřívější stanoviště mělo být blíže u potoka a byl z větší části zahrnutý v zemi. K přemístění zřejmě došlo během rozšiřování silnice.

Historie: Do literatury kámen uvedl brněnský architekt, kunsthistorik a konzervátor Alois Franz roku 1893, o rok později vydává v díle *Kunstarchäologische Aufnahmen...* kresbu (r. 1899 označuje kámen číslem 107).

Obrázky: foto Pavla Smejkalová © 2019, 2021

P	---	Příbram okr: Brno-venkov	
rozměry	63/42/12		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý, odprýsknutý kus nápisu	
poznámka	Památný kámen na neštěstí z roku 1870 AKTUALIZOVÁNO: duben 2023		

Umístění: U silnice č. 395 ze Zastávky na Zbraslav a Velkou Bíteš, cca 1,5km za koncem zástavby v Zastávce.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Pribram.html

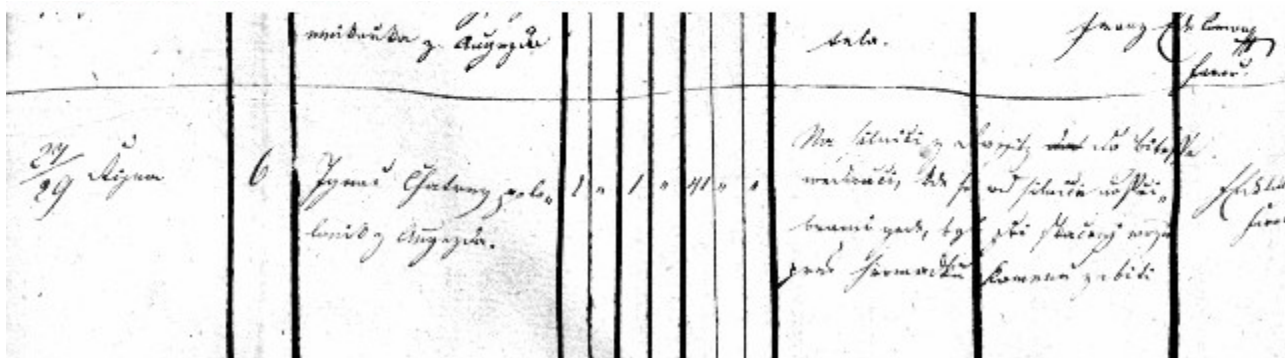
Památkový katalog: ---

Popis: Na kameni je malý křížek a nápis: //Dne 27.října 1870/byl na tomto místě/Ignác/CHATRNÝ/
dělník z Oujezda/č 6/vozem usmrcen//

Dodatek: Po svém předku začal v roce 2022 pátrat jeden z nadšenců pro výzkum drobných kamenných památek, Pavel Chatrný z Třebíče. Výňatek z jeho textu:

Kámen o rozměrech 63-42-12cm je z pískovce a nachází se u silnice mezi Zastávkou u Brna a Příbramí. Je na něm malý křížek a vytesaný nápis DNE 27.ŘÍJNA 1870 BYL NA TOMTO MÍSTĚ IGNÁC CHATRNÝ ROLNÍK Z OUJEZDA Č.6 VOZEM USMRCEN. Začalo mi to vrtat hlavou, protože jsem věděl, že můj praděda JAN CHATRNÝ (nar. dne 1.9.1883) pocházel z PŘÍBRAMI. Rodiče pradědy se jmenovali JOSEF a MARIE, roz.PELCOVÁ. To byla moje nejstarší informace o předcích. Ohledně matriky jsem se obrátil o pomoc ke kolegovi Pavlu Izdnému z Jihlavy. Tomu se podařilo zjistit, že IGNÁC se narodil 22.9.1830 v ÚJEZDĚ č.p. 6 rodičům JOHANOVÍ a MARIANĚ CH. (měl 8 sourozenců). Oženil se 25.5.1856 s MARIÍ WAVERKOVOU ze ZAKŘAN a měli spolu 4 děti, z toho dvě zemřely v mladém věku. Zemřel ve 40letech. Podle zápisu v matrice úmrtí NA SILNICI Z ROSIC DO BÍTEŠE VEDOUČÍ, KDE SE OD SILNICE DO PŘÍBRAMI JEDE BYL PŘI SKÁCENÍ VOZU PŘES HROMÁDKU KAMENÍ ZABITÝ (to znamená: vůz najel na hromádku šterku a převrátil se).

Dole: zápis z matriky úmrtí římskokatolické farnosti Zbraslav u Brna ze dne 29. října 1870:

Obrázky: foto Pavel Valenta

KK	1856	Přísnovice okr: Brno-venkov	
rozměry	100/65/20		
materiál	lithotamniový vápenec (tzv. mušlový)		
Přístupnost /stav	přístupný	poškozený, torzo po opravě v dobrém stavu	
poznámka	Památkově chráněno katalog.č.: 1000160839 č. ÚSKP: 47841/7-1696		

Umístění: Stojí na travnatém ostrůvku s několika stromy uprostřed polí asi 500m jihozápadně od obce, společně s mysliveckým posedem, v polní trati zv. Přední díly.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Prisnotice.html

Památkový katalog: www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kriz-15023971

Evidenční list kult.památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=907798

Jiné zdroje: http://m.prisnotice.cz/assets/File.ashx?id_org=13626&id_dokumenty=3745

Popis: Původně raritní dvouramenný kamenný kříž, vytesaný z druhohorního vápence (tzv. mušlového, zdroj Pavlovské vrchy) s renezančním oboustranným nápisem a čárovým křížem v kruhu v hlavě kříže. Rytina kříže je prakticky neznatelná, nápis hůře čitelný, díky poškození neúplný. Horní ramena jsou odlomena a v místě jejich původního nasazení na svislý trámec je proveden necitlivý (a pozdější renovací neupravený) výbrus – možná se počítalo s nahrazením ramen replikou. Jeden z úlomků ramene se ještě kolem roku 2010 nacházel na zemi poblíž. Podle nápisu na těle kříže zde byl 5. září 1663 zabit svobodný pán Kryštof Kraus z Grotky, a to zdivočelými Tatary, kteří krajem nejspíše projížděli za účelem pícování. Na první pohled podivný případ má skutečné historické pozadí: když Osmané roku 1663 přitáhli k Vídni a obléhali ji, jejich pomocné jednotky, složené mimo jiné právě z krymských Tatarů, vyjížděly hluboko do zázemí a krom zásobování vojska samozřejmě drancovaly a pálily na co přišly.

Nápis je proveden po celé ploše obou stran kříže renezanční, tzv. humanistickou majuskulí a je psán česky:

// IHS./Ao.1663.DNE 5./ZARŽI OD TURZY A/TATARI MEZI MORAWSKE/HO
MARKRABSTWY TO/MISTE USTALI UROZENEGO/PANA CHRISTOFA KRAUSZ Z
GROTKY/A NA SWOBODNIM DWORZY W DOLNICH/DUGANOWICZECH STARZI 20.
JEHOZTO/ŽIALOSTIWA PANI MARŽY KE WIECZNY/PAMATCE SEM TOTO POSTAWITI
DALA./TELO GEHO GEST W BRNĚ U SWATEHO/JANA POCHOW: DUSSE PAK
RADUGE/SE W WIECZNY RADOSTI A/SLAW ZATA./AMEN

Roku 2018 byl kříž restaurován na základě smlouvy mezi Obecním úřadem v Přísnovicích a zhotovitelem, za částku cca 120 000Kč. Ten zadal restaurátorskou práci Mgr Art Jiřímu Helmovi. Kámen byl očištěn, zbaven organických povlaků, penetrován, napuštěn hydrofobním nátěrem a osazen do betonové jímky s drenáží, vyplněné štěrkem. Zmíněný necitlivý výbrus po zbytcích horních ramen, který zasahuje do těla kříže, není výsledkem renovace, ale blíže nespecifikovaného zásahu z dřívější doby. Lze snad konstatovat politování, že struktura povrchu a hran výbrusu nebyla uměle přizpůsobena struktuře povrchu celku; celkový dojem by to jistě zlepšilo.

Kompletní dokumentace záměru i prováděcí dokumentace renovace je uchována v archivu NPÚ, kde ji lze prezenčně shlédnout.

damilphoto © 2021

damilphoto © 2021

damilphoto © 2021

damilphoto © 2021

Stav v roce 2017; foto © Iva.Šilbergerová

Celková situace v roce 2016, foto © Pavla Smejkalová

M	7123	Rašov okr: Brno-venkov	
rozměry	68/25/20		
materiál	červenavý pískovec, typ „Drásov“		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý	
poznámka			

Umístění: V lesnatém svahu pod temenem severozápadní rozsochy kopce Crhová, asi 50m nad lesní cestou stoupající od údolí Besénku. Kámen leží přesně na katastrální hranici mezi obcemi Lomnice a Rašov (ověřeno mapou ČÚZK, není ovšem součástí bodové měřické sítě).

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Rasov.html

Památkový katalog: ---

Jiné zdroje: <https://www.tisnoviny.cz/obsah/zahadny-krizovy-kamen-u-rasova>

Popis: Kámen z načervenalého pískovce, přivezeného odněkud z Boskovické brázdy. Z jedné strany je rytina znaku cechu sladovnického a letopočet 1779, ze strany druhé obrysový reliéf latinského kříže s rozšířenou patou v nejspodnější části.

V interpretaci památky nepanuje shoda. Většinou je kámen řazen k hraničním. Tomu by vcelku jednoznačně nasvědčovala jeho pozice na linii katastrální hranice mezi Rašovem a Lomnicí. Může se jednat rovněž o mezník, ohraničující menší území, jehož roh je navázán na hranici katastru: soukromý pozemek nebo (jak připomíná M. Sysel v článku na portálu Tišnoviny.cz) dočasnou důlní propůjčku (pronájem důlní míry soukromé osobě nebo společnosti za účelem kutacích prací). Snad mohla být lokalita využívána lomnickým panským pivovarem nebo konkrétně jeho tehdejší sládkem Franzem Schallerem ať už skutečně šlo o lochstein nebo nikoliv (v případě lochsteinu bych však očekával alespoň náznak účelu, tedy zkřížená kladívka a pod jako součást obrazce – není to ovšem podmínka).

Co se vlastnictví pozemků týče, ze strany Lomnice býval zřejmě soukromý les (v roce 1826 byl majitelem parcely č. 922 nějaký Daubek; otázkou je zda tomu tak bylo i o čtyřicet let dříve – a možná je ta otázka směřována ke genalogii a pátrání zda mezi předchůdci nebyl nějaký sládek), ze strany Rašova šlo asi o poměrně rozsáhlý les obecní.

Rozpaky vzbuzuje reliéf latinského kříže na rubové straně. Kříže tohoto typu obvykle nalézáme spíše na památných a smírčích kamenech, nikoli však na kamenech hraničních (pokud nejde zrovna o nějaké církevní zboží). Otázka, zda kámen 7123 mohl být původně starší a sloužit jinému účelu a zároveň být později využit pro vymezení hranice, zůstává zřejmě otevřená. Stejně nejasné je ke kterému z obou katastrů vlastně kámen organizačně přiřadit...

Historie: ---

Obrázky: © damilphoto

KK	2597	Rohozec okr: Brno-venkov	
rozměry	55/45/20-30		
materiál	pískovec až slepenec		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý, nahoře poškozený a stranově navětralý	
poznámka			

Umístění:

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Rohozec.html

Památkový katalog: ---

Popis: Masivní pískovcový hranol opracovaný na lícové straně (rub a boky hruběji vytvarované), shora částečně poškozený, boční strany zvětralé. Je na něm negativní reliéf latinského kříže s rameny zahloubenými až k okrajům kamene.

Historie: Prezentován PhDr Evou Nečasovou v rámci výročního setkání Společnosti pro výzkum kamenných křížů v Aši, v září 2014. Poprvé zmíněn ve Sborníku Muzea Blansko v r. 2011, str. 111 až 113: článek J. Odehnala Smírčí kameny v Bukovici a Rohozci.

Obrázky: foto: Pavla Smejkalová © 2021

P	---	Rojetín okr: Brno-venkov	
rozměry	60/25/15		
materiál	bítešská rula		
Přístupnost /stav	přístupný		
poznámka	Není evidován v žádné databázi, zaznamenán pouze na mapovém portálu mapy.cz.		

Umístění: U lesní cesty vedoucí po hřebeni návrší směrem od Rojetína k údolí Libochůvky, po zelené turistické značce. Nachází se cca 10m za místem za ohybem turist.trasy.

Evidence (Aš): ---

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Deskovitý rulový kámen směrem dolů se mírně rozšiřující, s oboustranným negativním reliéfem nesouvislého příčného břevna kříže a symbolickým náznakem svislé části. Rubová strana nepravidelná, nahoře je kámen po vrstvě foliace ulomen. Účel a doba vzniku neznámé, jednoznačně však novodobý. Zřejmě pamětní kámen. Materiálem je místní, silně zbrzdličnatělá a navětralá rula, ke kamenické práci zcela nevhodná – pravděpodobně jde o příležitostný záměr.

Historie:

Obrázky: damilphoto © 2018

Rubová strana kamene. S notnou dávkou fantazie mohou tvary reliéfu připomínat anděla s rozepjatými křídly. Zda to byl záměr nebo spíše kouzlo nechtěného, není známo.

P	1879	Rosice okr: Brno-venkov	
rozměry	150/50/15		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	?	dobrý, nápis a reliéf ohlazené erozí	
poznámka			

Umístění: Kámen je uložen na chodbě zámku ve druhém patře. Pochází z lokality Kejvalka u dnešní dálnice D1.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Rosice.html

Památkový katalog: ---

Popis: Vysoká, štíhlá hranolovitá pískovcová deska, nahoře poškozená erozí a v pravém rohu poněkud odlomená, se čtyřmi řádky snad pozdně gotické minuskule, pod kterými je reliéf šikmého erbu s jelením parožím a rytířskou přilbou nad pravým (z heraldického hlediska) rohem erbu. Nápis je obtížně čitelný, při okrajích kamene prakticky zničený. Pokus o přepis: //(.....)/(Bu)rian z O(le)/snitzky a Mo/rav(t)ze za(bit)// Ne zcela přesná interpretace nápisu by snad mohla znít: // (...)/Burian z Olešničky a Moravce zabit (...)//

Podle erbu šlo zjevně o příslušníka rodu Gedeonů z Olešničky, kteří měli ve znaku jelení paroží. Pocházeli z Olešničky, dnešní součásti Štěpánova nad Svratkou (okres ZR), první zmínka s příslušným predikátem je datovaná rokem 1360. Byli označováni jako „urození vладыkové“. Od poloviny 15.století do roku 1513 byli vlastníky tvrze na Moravci – vzhledem k nápisu na kameni by snad bylo možno kámen alespoň přibližně datovat do konce 15. nebo začátku 16.století.

Obrázky:

KK	2502	Rozdrojovice okr: Brno-venkov	
rozměry	58/50/20		
materiál	pískovec až slepenec		
Přístupnost /stav	přístupný	silně navětralý, otlučený	
poznámka			

Foto: Pavla Smejkalová © 2020

Umístění: V mezi na rozcestí od ulice Na rovinách směrem k vysílači, naproti chatě.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Rozdrojovice.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Další zdroje: https://www.rozdrojovice.cz/userfiles/files/zpravodaj/Rozdrojovice_1_2021.pdf

Popis: Navětralá kamenná deska s otlučenou horní částí, z plochy vlivem eroze vystupují místy hrubší úlomky horniny. Poškození zasahuje až do pozitivního reliéfu latinského kříže. Místní legenda tvrdí, že na kameni krom kříže býval reliéf nůžek a špulky, dnes jsou patrný pouze nevýrazné stopy po vystouplém reliéfu „něčeho“ pod oběma břevny. Novodobé vandalské nápisy které kámen zdobily, jsou již poněkud omyté deštěm, turistická značka na boku časem snad zmizí také (turistická trasa již kolem nevede).

Kámen stojí v mezi na rozcestí, v lokalitě zvané místními obyvateli U zabitýho. Legenda vypráví, že zde za válek prusko-rakouských (za vlády Marie Terezie) byl Prušáky zastřelen chudý ševcovský vandrovník. Zdejší obyvatelé později nad jeho hrobem vztyčili kámen s křížem, špulkou a nůžkami (poznámka: v tom případě by asi spíše šlo o krejčího...?).

Současné stanoviště ovšem není původní. V 70. letech 20. století byl kámen kvůli výstavbě posunut asi o 20m směrem k lesu, později při stavbě chat byl vyvrácen a zahrnut zeminou. Jeho záchrana je záležitostí skupinky místních obyvatel, kteří jej někdy kolem roku 2010 vykopali a znovu osadili do místa kde stojí dosud.

Roku 2024 byl kámen očištěn a vsazen do šterkového drenážního lože.

Obrázky: foto vlevo Pavel Valenta

P	2520	Řeznovice okr: Brno-venkov		 <p><i>Ilustrační foto, zdroj: www.smircikrize.euweb.cz</i></p>
rozměry	56/50/21			
materiál				
Přístupnost /stav	v interiéru	dobrý		
poznámka	.			

Umístění: Je umístěn v interiéru kostela sv. Petra a Pavla, vedle dveří do sakristie.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Reznovice.html

Památkový katalog: ---

Popis: Netypický kámen přibližně čtvercového tvaru s hluboce vytesaným reliéfem templářského kříže. Může pocházet například z ostění nějakého portálu. Informace podrobnějšího charakteru nejsou k dispozici. V každém případě jde o odbornou kamenickou práci.

Historie publikování: ---

Obrázky: ---

M	2165	Řikonín okr: Brno-venkov	
rozměry	55/30/20		
materiál	porfyrický syenit (tzv. durbachit)		
Přístupnost /stav	přístupný	poškozený	
poznámka	Nejde o křížový kámen smírčího typu, ale mezník soukromého lesa, zároveň i katastrofu a bývalého panství.		

Umístění: V lese nad horní hranou příkrého údolního svahu nad Balákovým mlýnem, při levé straně lesní cesty ke Kuřimské Nové Vsi. Stav k roku 2024: kámen je v úschově u starosty obce z důvodu kůrovcové těžby a nebezpečí poškození lesní technikou. Má být osazen zpět na místo.

Evidence (AŠ): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Rikonin.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Navětralý kámen z místně se vyskytující vyvřelé horniny durbachitu s malým křížkem a vyrytým letopočtem, jehož interpretace je značně nejistá. V centrální evidenci je uvedena verze 1795 (PhDr E.Nečasová, Blansko), třetí a čtvrtá číslovka však rozhodně připouští další možnosti (1783, 1785, 1723...?). Pravý horní roh kamene je uražený, údajně na něm býval negativní reliéf mlýnského kola.

Podle (nepříliš rozšířené, nicméně jediné dohledatelné) legendy se na místě kamene pohádali dva majitelé sousedních pozemků. Hádku skončila bitkou za niž posléze oba zúčastnění zaplatili smrtí. Není známo zda si způsobili zranění navzájem nebo v zápalu rvačky spadli z nedalekého skalnatého svahu nad údolím Libochůvky...

S největší pravděpodobností však kámen nebyl osazen jako smírčí na místě tragédie, ale jako hraniční mezník, oddělující rozsáhlý soukromý les níže ve svahu údolí od pozemků na mírnější náhorní plošině k Nové Vsi. Zároveň šlo o hranici katastrálního území Řikonín/Kuřimská Nová Ves, která byla i rozhraním dvou historických panství (klášterního tišnovského a panství Kuřim). Kámen stojí v lomu hraniční linie při okraji staré lesní cesty. Letopočet je pravděpodobně rokem jeho osazení nebo trigonometrického zaměření. Navíc zhruba 30m od něj po hraniční linii směrem k severu je na drobném skalním výchozu další podobný reliéf s křížkem a letopočtem v zapuštěném obdélníkovém rámu. Až na poslední číslici, která je zcela nečitelná, se letopočet zřejmě shoduje s datem na kameni č.2165.

Dalším argumentem je zmíněný reliéf mlýnského kola. Celý lesní pozemek od hrany svahu dolů (a tedy od hraniční linie kamene vymezené) až k říčce Libochůvce byl a dosud je v majetku Balákova mlýna, a to v úseku od Kutin až k Chytálkám. Rod místních svobodných mlynářů byl významným pozemkovým držitelem a jeho potomci jím jsou dodnes. Vyznačit na hraniční kámen - právě ten, kolem kterého vedla důležitá přístupová cesta od Nové Vsi - mlýnské kolo, je zcela logické. Toto vše ovšem nepopírá možnost, že zde mohlo dojít k majetkovému sporu právě o tyto hranice. Zda se k této teoreticky možné události vztahuje i letopočet na kameni, je však již otázka v rovině pouhé spekulace.

Poznámka k materiálu: místní durbachit je naprosto nevhodný pro kamenické práce. Snadno na vzduchu zvětrává, drolí se a díky nerovnoměrné velikosti zrn je obtížné přesnější opracování. Je vhodný tak maximálně pro hraniční sádky.

Historie: Jako první zřejmě kámen uvedla do literatury PhDr Eva Nečasová po roce 1990.

prosinec 2020

leden 2021

detail letopočtu, pokus o zvýraznění graf. prahováním

nedaleký hraniční znak na výchozu skalky

KK	2670	Sentice okr: Brno-venkov	
rozměry	72/31/17+1.5		
materiál	pískovec, tzv drásovský		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý, ulomený horní roh	
poznámka	Evidován od října 2021		

Umístění: Stojí vedle chaty u staré neužívané cesty okrajem lesa směrem od Hradčan k chatové osadě na levém břehu Svratky naproti Herolticím.

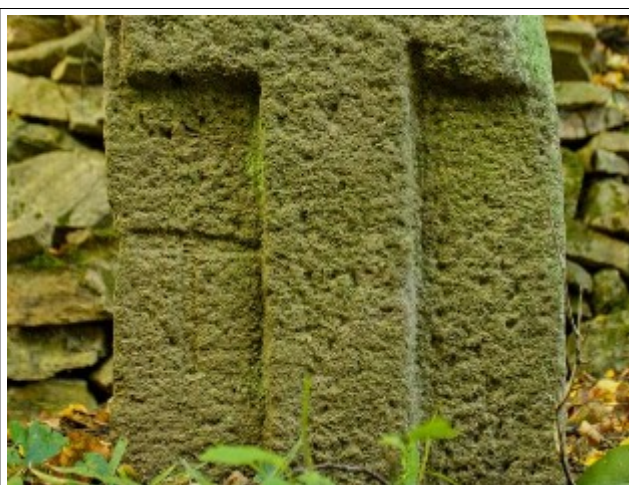
Popis: Pískovcový křížový kámen hranolovitého tvaru s latinským křížem v pozitivním reliéfu na lícové straně. Pod levým břevnem je v negativním reliéfu obrys nástroje, snad kamenického sekáče – špičáku (jednoruční typ). Struktura povrchu reliéfu kříže je členitá po opracování špičákem. V pravé horní části je kámen poškozen, část je uražena. Povrch lomu se zdá být mladší než povrch kamene, zřejmě vznikl později než výrobek samotný.

Kámen je pokryt organickým materiálem- sinicemi nebo řasou, nikoli však v takové vrstvě jakou by se vzhledem k silnému zastínění a vlhku dalo předpokládat.

Rozměry: nadzemní výška 70cm, šířka 31cm, síla 17cm+ 1.5cm vystouplý reliéf kříže. Ramena kříže délka 9cm (levé), 7cm (pravé, část odlomena poškozením kamene), šířka reliéfu 8cm. Horní svislé břevno délky 25cm, spodní (po zem) 30cm. Výška reliéfu 1.5cm. Zakončení trámčů nelícuje s okraji kamene, je cca 2cm před nimi.

POZNÁMKA: kámen je velmi podobný popisu pohřešovaného kamene číslo evid. 1718 z Drásova (vzdáleného cca 4km odtud). Bohužel neodpovídá rozměrově, alespoň dle parametrů uvedených v pramenech (A.Franz, 1893) rozdíl v šířce činí cca 15cm a v tloušťce asi 6-7cm – za předpokladu, že tehdy uvedené rozměry odpovídaly skutečnosti.

Obrázky: damilphoto © 2021

KK	1300	Sivice okr: Brno-venkov	
rozměry	70/65/20		
materiál	Vápenec až krystal.vápenec, lehce navětralý		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý	
poznámka	Památkově chráněno NPÚ katalog.č.: 1000140332 č. ÚSKP: 28989/7-971		

Umístění: Stojí na travnaté ploše ve vnitřní straně levotočivé zatáčky silnice před obcí směrem od Tvarožné (respektive jde o křižovatku s vedlejší silnicí a polní cestou), nedaleko zdobného barokního kříže.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Sivice.html

Památkový katalog: www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kamen-15078766

Evidenční list kulturní památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=908658

Jiné zdroje: <https://www.sivice.cz/obec-70/o-obci/zajimavosti/pamatky-v-obci/>

Popis: Poměrně masivně působící vápencová stéla s obrysem latinského kříže na líci. Podle starších kreseb by měl kříž náležet ke zvláštní variantě tzv. „golgotského“ kříže s rozštípeným stvolem (v okrese Brno-venkov jsou pouze dva podobné: ve Šlapanicích a Tišnově; první neúplný, druhý jiného typu – tlapatý), jde tedy o naprostý unikát. Tuto skutečnost nelze v současnosti ověřit na místě bez sondáže, kámen je zasazen do země nad úroveň rozštěpu.

Dle zmínky v evidenčním listu kulturní památky NPÚ měl být v ploše kříže kdysi vyrytý letopočet, který však už v době vzniku evidence byl zcela nečitelný. Dnes po něm není ani památka.

Legends o původu kamene se jako obvykle liší. Dříve byl zřejmě památce přisuzován význam v souvislosti s působením věrozvěstů Cyrila a Metoděje. Šlo však spíše o dobový trend výkladu. V současnosti je nejčastěji tradovaná pověst o hrobu francouzského generála, padlého v bitvě u Slavkova roku 1805. Kámen měl údajně označovat jeho hrob (zdroj: A.Franz, 1893, zřejmě na základě lidového vyprávění; generál Valhuber o něhož by se mělo jednat ovšem podlehl zraněním až za několik dní v bytě na Kounicově ulici v Brně).

Nejpravděpodobněji se jeví verze, interpretovaná v památkovém katalogu NPÚ, že se v místě nalézá hromadný hrob francouzských vojáků ze zmíněné bitvy (NPÚ dokonce celou lokalitu s kamenem a barokním křížem registruje oficiálně jako „Pamětní kámen s hrobem“). O kameni samotném se předpokládá, že může být ještě staršího data: pozdně gotický nebo spíše raně novověký, neznámého určení (smírcí nebo pamětní kámen), použitý k označení vojenského hrobu až druhotně.

Historie: Jako zřejmě první o kameni publikoval Alois Franz (1893, 1894): „...*Ander Fahrweggabelung zwischen Sivice und Bossenits, vor einem hölzernen Kreuze.*“ K tomu je nutno podotknout, že namísto kamenného kříže tu původně stával vyřezávaný dřevěný kříž (1772) od jihlavského řezbáře Johanna Burhala; nechal jej postavit místní rolník M.Hůla na počest Ondřeje Zavřela, účastníka selských rebelií. Dále Franz uvádí: „*Grabstein eines in der Austerlitzer Schlacht gefallenen Französischen Generals*“ (viz výše). A.Franz označil kámen evidenčním číslem 15. Další, kdo se kamenem zabýval, byl F. Příkrýl (1907), který jej rovněž zpodobnil kresbou

Obrázky:

Ilustrace: A.Franz, 1895, Fig. No. 15

Vpravo: ilustrace
F.Přikryl, 1907
str. 277, obr. 102

Lícová strana

Rubová strana

Celkový pohled na lokalitu

Detail kamene s vyrytým reliéfem

KK	0775	Sokolnice okr: Brno-venkov		
rozměry	155/90/30			
materiál	pískovec			
Přístupnost /stav	přístupný	relativně dobrý, stvol nad zemí silně navětralý		
poznámka	Památkově chráněno od r. 1964: katalog.č.: 1000149002 č. ÚSKP: 37100/7-985 (kříž) č. ÚSKP plošné zóny Slavkovské bojiště: 2112			

Umístění: Stojí na travnatém prostranství naproti hasičské zbrojnici, nedaleko pod zachovalým zemním valem středověkého tvrziště.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Sokolnice.html

Památkový katalog: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kriz-15129405>

Evidenční list kult.památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=908482

Rozhodnutí o přemístění kříže z roku 1997: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=884873 (důvod: stavba vozovky).

Popis: Mohutný pískovcový kříž s krátkými masivními rameny a zaobleným vrškem, z jedné strany je velmi špatně čitelný letopočet 1796. Stojí na parcele číslo 1370, kam byl přemístěn (po pobytu na Obecním úřadu) ze sousední parcely č. 1000. Důvodem byla výstavba vozovky.

Kříž je povrchově navětralý, lehce na pováženu je jen nadzemní část dřívku do výšky cca 50cm. Tam je zvětrání výraznější.

Příčina vzniku, jak už to bývá, neznámá - i když se traduje jakási souvislost s Cyrilometodějskou misí, společně s poukazem na předpoklad, že letopočet vyrytý na kříži je pozdějšího data, nikoli z doby vzniku kříže. Může to být pravda a nemusí, nicméně velkomoravská verze zřejmě není příliš pravděpodobná. NPÚ registruje vznik památky k roku 1796.

Jako první se o kameni v literatuře zmiňuje brněnský architekt, památkový konzervátor a kunsthistorik Alois Franz roku 1893. Na jeho kresbě má kámen ještě hranatou horní část svislého břevna, uraženou jen z jedné strany. K zaoblení svrchní části muselo dojít později a pouhou erozí to asi vysvětlit nelze. Ulomený malý rožek vodorovného břevna v pravé straně vystihl Franz přesně.

Historie: A. Franz (1893), pod evidenčním číslem 8: „*An dem Westende von Sokolnic 300 Schritte vom Orte entsernt an einem Feldwege.*“ a s poznámkou „*Cyriolenkreuz?*“

Ilustrace Alois Franz, 1893, 1894

Snímek rubové plochy.

Situace, v pozadí je vidět val středověké tvrze.

Fotografie z lícové strany.

Foto z boku, kámen je mírně prohnutý, dřík se dolů rozšiřuje.

P	---	Strhaře okr: Brno-venkov	
rozměry	70/55/15		
materiál	rula (místní typ, tzv bítešská rula)		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý	
poznámka			

Umístění: Nad pravým břehem potoka pod svahem se zříceninou hradu Osiky, kousek nad odbočením cesty.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Strhare.html

Památkový katalog: ---

Jiné zdroje: www.lesy.cz/casopis-clanek/historie-sla-proti-proudu-besenku-aneb-co-od-silnice-neuvidite/

Popis: Rulový kámen s nesouměrnou sedlovou stříškou. Na líci je rytina korunky (cípy diadému mají devět perel, jde tedy zřejmě o korunku hraběcí), pod ní písmena **J** a **O** a malý křížek. Další vyryté linie a tvary nelze jednoznačně interpretovat, může jít o dekoraci nebo nějaký konkrétní symbolický význam. Zcela dole je vytesán letopočet, zřejmě **1887**.

Původ je nejasný, Pravděpodobně půjde o kámen s významem pamětním, popřípadě mohlo jít o vyznačení panské cesty (v takovém případě by byl kámen samozřejmě přemístěn odjinud) nebo o mezník.

Dost pravděpodobné může být vysvětlení nabídnuté v článku revírníka ing J. Brejchy z polesí Černá Hora, publikované v internetovém časopise na webu lesy.cz (viz odkaz).

*<citace> ...na kameni je letopočet 1887 a v horní části zobrazena korunka. Místní pověst praví, že zde hrabě Serényi z lomnického zámku pohřbíval své oblíbené koně; proto se místu říká Koňský hřbitov...Ve skutečnosti zde však byly tyto kameny osazovány u příležitosti významných rodinných událostí (svatby, křty atp.). Přilehlá louka sloužila jako korzo, jezdilo se tu na koních, společnost se zde bavila pod širým nebem...Pamětníci hovoří o **sedmi kamenných deskách**. V roce 1990 zde byly už jen tři...“ </konec citace>*

Pokud by tato informace byla správná, mohly by se alespoň některé ze zbývajících kamenů nacházet v okolí někde pod zemí nebo v podrostech.

Historie publikování: ----

Obrázky: na další straně, ©damilphoto

KK	1297	Šlapanice (I) okr: Brno-venkov	
rozměry	110 _(max) /65/15		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý	
Poznámka/ NPÚ	Památkově chráněno od 3.5.1958 kat. č. 1000148123 rejtr.č. ÚSKP: 36276/7-1009		

Umístění: Stojí na travnatém prostranství parčíku u křižovatky ulic Čechova a Brněnská, nedaleko pomníku rudoarmějce.

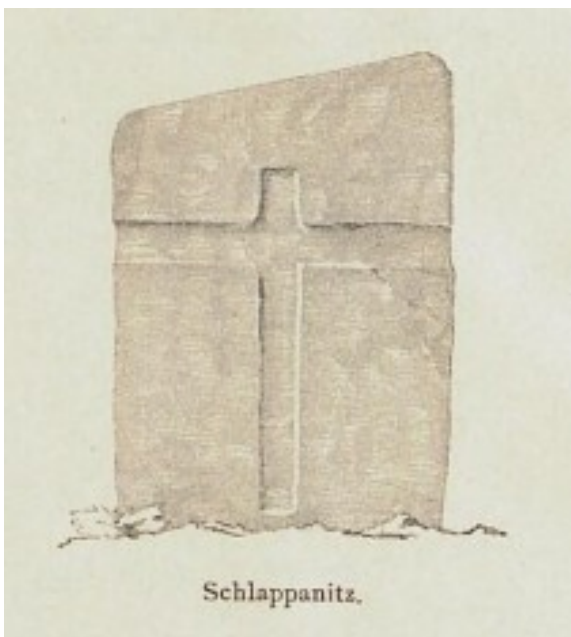
Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Slapanice.html

Evidenční list kulturní památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=908052

Popis: Plochý pískovcový kámen se zahluobeným reliéfem latinského kříže. Podle legendy kdysi označoval bývalé popraviště, NPÚ řadí jeho vznik do 17.století. Dnes je přemístěn na druhotném stanovišti. Jeho původní umístění mělo být u rozcestí cest k Tuřanům a Slatině, „naproti Božím mukám“ (viz Franz, 1893). Snad může jít o místo v zatáčce silnice u letištního terminálu, na hranici katastru Šlapanic (v místě jsou zděná Boží muka ze druhé půlky 19.století).

Historie: První zmínka Alois Franz (1893), evid. č. 18: „...gegenüber steht ein viel jüngerer gemauertes Marterl.“ (*Alte Steinkreuze und Kreuzsteine in Mähren, publikováno v Mittheilung der K.Central-Comission, Erforschung und Erhaltung der Kunst-und Historischen Denkmale, XIX. sv., Wien 1893*).

Obrázky:

Vlevo: reprodukce kresby z textu A Franze (1893)

fotografie: damilphoto © 2021

KK	1756	Šlapanice (II) okr: Brno-venkov	
rozměry	70/40/18		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	část. poškozený	
Poznámka/ NPÚ	Chráněno pouze v rámci městské památkové zóny.		

Umístění: součást venkovního lapidária na nároží budovy muzea (bývalé scholasterie) na Masarykově náměstí (č.p. 18).

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Slapanice.html

Evidenční list kulturní památky: -

Popis: Druhý ze šlapanických křížových kamenů stojí dnes u nároží budovy místního muzea. Původně byl u silnice ze Šlapanic k Brnu (Slatině) v lokalitě Hraničky - jde o místo, kde odbočuje ze silnice cesta k vodárně, ještě na topografické mapě S-1952 je na křižovatce nakreslený křížek, stejně jako na císařských otiscích (oproti tomu na indikační skice je zakreslený pouze mezník). Kámen s poškozenou pravou horní stranou má rozměry asi 70x50x20cm. Z lícové strany je na něm reliéf latinského kříže s diagonálně zahnutou patou (*nabízí se srovnání s kamenem číslo 1300 od nedalekých Sivic, kde je pata podobným způsobem rozštěpena*) a nejasným obrysem uvnitř kříže - může jít o schematickou kresbu visícího Krista nebo snad o reliéf meče (?). Zadní strana je téměř setřená, nicméně na starších fotografiích je patrný náznak obrysu špičatého meče nebo spíš možná zahnuté šavle (tesáku). Pod ním je novodobý letopočet 1972 z doby, kdy byl kámen přemístěn z důvodu rozšíření silnice.

Původ kamene není znám, ale vzhledem k četným okolním pozůstatkům po bitvě u Slavkova (1805) není vyloučeno, že se k této dějinné události nějak vztahuje i jeho existence.

Historie: O historii publikování a významných pramenech (prozatím) žádné důležité poznatky.

Částečný boční pohled

Kámen ze zadní strany

Lapidárium u muzea, KK zcela vlevo

Pokus o zvýraznění reliéfu (dynamické prahování)

P	---	Šlapanice okr: Brno-venkov	
rozměry	113/63/?		
materiál	krystalický vápenec (?)		
Přístupnost /stav	přístupný	nápis a rytina ve špatném stavu	
poznámka			

Umístění: Zazděný v omítce vedle vchodu do budovy muzea na Masarykově náměstí.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Slapanice.html

Popis: Obdélníková deska s poškozeným levým spodním rohem a značně setřelou rytinou latinského kříže s mírně se dole rozšiřující nohou. Noha je ve spodní části překřížena negativně zahloubeným pruhem neznámého účelu. Přes plochu je v minuskuli jedenáctiřádkový rytý český nápis ve špatném stavu, z větší části zcela nečitelný. Původně jde o náhrobní desku ze starého zrušeného hřbitova, na dnešní místo byl zabudován v roce 1967. Připomíná tragédii z roku 1572, při níž zahynul Pavlíček, syn Málčin.

Obrázky: damilphoto © 2021

KK	1481	Štěpánovice okr: Brno-venkov	
rozměry	95/55/18		
materiál	krystalický vápenec (mramor)		
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý; poškození je dávného data	
poznámka	Památkově chráněno Katalog.číslo: 1000125282 rejst. č. ÚSKP 14867/7-1010		

Umístění: V lese v příkrém svahu těsně nad silnicí mezi Starými a Novými Štěpánovicemi.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Stepanovice.html

Památkový katalog: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kamen-2343579>

Evidenční list kulturní památky (původní): https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=907692

Popis: Plochá, mírně nesouměrná deska s odlomeným pravým horním rohem (teoreticky i s levým, pokud nebyl kámen původně „do stříšky“) a pozitivním reliéfem latinského kříže vyrůstajícího z Golgoty (rozšiřující se spodní konec stvolu kříže).

Podle legendy na tomto místě kdysi vlk usmrtil mladou dívku.

Historie: První známé publikování pochází z pera A.Franze (1893, 1894), který jej kreslí pod evid.číslem 21: „...an einer steilen Lehne vor dem Walde des Kamena-Berges an der strasse zwischen Stepanowitz und Borac.“ (...na strmém svahu pod lesem kopce Kamenná u silnice mezi Štěpánovicemi a Boračí.). Dále označuje materiál jako *mramor* a v poznámce píše, že je *silně předkloněn*.

Obrázky:

KK	1482	Štěpánovice okr: Brno-venkov		
rozměry	73/63/16			
materiál	krystalický vápenec (mramor)			
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý		
poznámka	Památkově chráněno Katalog. číslo: 1000141915 rejst. č. ÚSKP: 30468/7-1011			

Umístění: Stojí u křížení tří lesních cest ve svažitém terénu příkrého kopce nad obcí

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Stepanovice.html

Památkový katalog: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kamen-882043>

Evidenční list kulturní památky (původní): https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=907678

Popis: Mírně lichoběžníkovitý mramorový kámen (směrem dolů se rozšiřuje) s vystouplým reliéfem rovnoramenného kříže ze zahluobeného kruhu. Tvar reliéfu není v regionu úplně obvyklý, nejbližším typem se zdá být tzv náhrobní kříž (např. v Drásově). Vidět v takovém kameni keltské vlivy je pravděpodobně nesprávné.

Podle místní legendy zde zdivočelý býk zabil řezníka, vedoucího jej na porážku (zřejmě další z mnoha dodatečných pověstí vzniklých v době, kdy už lidé skutečně neznali pravý původ – nicméně nic jiného k dispozici nemáme).

Historie: Alois Franz zřejmě tento kámen neznal, jako nejbližší publikoval druhý ze Štěpánovických kamenů (nad silnici, ev.č. 1482) a kámen u Zahrady č. 1353 – dnes ztracený.

Obrázky: *Luboš Korbář* © 2020 (vlevo) a *damilphoto* © 2015 (vpravo)

KK	2025	Těšany okr: Brno-venkov		
rozměry/ vznik	76/32/18			
materiál	vápenec nebo krystalic. vápenec (mramor)			
Přístupnost /stav	přístupný	relativně dobrý		
poznámka	Objekt chráněn pouze jako součást areálu historické kovárny č.p.33.			

Umístění: Na travnaté ploše, usazený v betonovém základu šikmo před památkově chráněnou kovárnou č.p.33.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Tesany.html

Památkový katalog NPÚ: ---

Popis: Štíhlý obdélníkový kámen s pozitivními reliéfy latinského kříže po obou protilehlých plochách. V horní části jeví kámen stopy otlučení a eroze. V současné době je usazen do betonového základu, na kterém je nápis: „SMÍRČÍ KÁMEN 1670“. Zdroj datace není jasný, lidová tradice kámen podobně jako další v okolí (navzdory zobrazení latinského kříže) přisuzuje cyrilometodějské tradici. Stejně tak bez důkazů můžeme spekulovat o skutečnosti, že slavkovské Bojiště je poměrně blízko a mnohé další kameny v regionu prokazatelně označovaly vojenské hroby z roku 1805...

Současné umístění kamene je druhotné, původně stával u dnešní silnice č 380 v místě, kde z ní odbočuje cesta k Štibořicím.

Historie: Kámen uvedl do literatury Fr. Přikryl (1907). Na straně 122 (*Sv. Cyril a Method v památkách starožitných na Moravě a ve Slezsku*) píše k obrázku číslo 51 poznámku: „Borkovany- Za dědinou 2km při silnici k Těšanům pod kopcem Stráž, kde odbočuje nová silnice k Štibořicím.“

Ilustrace: František Přikryl, 1907

Obrázky: Pavla Smejkalová © 2019

KK	1861	Tetčice okr: Brno-venkov	
rozměry	103/38/19		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	?	prasklý, jinak dobrý	
poznámka			

Umístění: Donedávna na soukromé zahradě pozemku č.p. 257 v Tetčicích, nyní v depozitech zámku v Oslavanech. Podle vyjádření (r. 2024) MÚ Oslavany bude restaurován a „vhodně umístěn na veřejném prostranství města“.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Tetcice.html

Památkový katalog: <https://www.pamatkovykatalog.cz/kamenna-stela-15328269>

Evidenční list kult.památky: (není kulturní památkou, přestože je evidován katalogem)

Popis: Vysoká, obdélníková renezanční stéla, přesně opracovaná, se zachovalými hranami a velmi kvalitně vypracovaným reliéfem (o písmu se totéž říci nedá, litery jsou poněkud nejednotné a chaotické). V polovině výšky je kámen prasklý, při pravém boku v linii praskliny kousek vydrolený. Jinak je jeho stav velmi dobrý.

Obě protilehlé strany zdobí stejný motiv reliéfu latinského kříže s tlapatým zakončením břevien (kříž je ve spodních dvou třetinách výšky, horní část kamene je vyhrazena pro nápis). Pod levým vodorovným trámecem kříže je reliéf kyje nebo ostrve, pod pravým zkřížené vinařské nože.

V literatuře a v evidenci KK se objevuje ne zcela přesné znění přepisu textu, stejně jako chybný letopočet 1583. Uvádím zde pokus o správnější interpretaci šestiřádkového nápisu:

//L(.) P(A) 1563 W NEDIEL(.) /PRZED HROMICEMI ZABIT/GEST GILEK Z ORZECHO:/
WICZEK (GEMU) PAN/BVOH RACZ MILO:/STIW BYTI//

Historie: Kámen byl nalezen při rekonstrukci, zazděný ve zdi domu č.p. 13. Přemístěn byl následně do zahrady č.p. 257. Po roce 2019 byl majiteli domu darován vlastivědnému muzeu v Ivančicích u Brna, které umístilo kámen (přesněji obě části rozlomeného kamene) do svých depozitů na zámku v Oslavanech. Podle vyjádření úřadů by měl objekt postoupit odbornou restaurátorskou péči a počítá se s jeho umístěním ve veřejném prostoru.

Obrázky: (na další straně)

Původní umístění na zahradě RD v Tetčicích

Oba díly kamene v depozitu muzea na zámku Oslavany, foto: Vladimír Flögel, 2024

KK	1484	Tišnov okr: Brno-venkov	
rozměry	112/74/18		
materiál	zřejmě pískovec (pův.def. žula)		
Přístupnost /stav	přístupný	poškozený, navětralý	
poznámka	Památkově chráněno, katalogové číslo: 1000133726, rejst. č. ÚSKP 22755/7-1044.		<p>Foto Luboš Korbář © 2019</p>

Umístění: Stojí u silnice z Tišnova k Lomničce, několik desítek metrů za poslední zástavbou po levé straně.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Tisnov.html

Evidenční list kulturní památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=908801

Poznámka k památkové ochraně: Evidenční list památky z roku 1965 kámen definuje jako „hraniční kámen stojící na hranicích města Tišnova“, v databázi ÚSKP dodnes veden v kategorii hraniční kámen.

Popis: Zaoblený, plochý kámen, nesouměrný (pravá strana zřejmě odlomená na okraji). Na líci je reliéf latinského kříže, pod levým ramenem rytina meče (spíše však možná půjde o lovecký tesák nebo dlouhou dýku, záštita je – zdá se - zešikmena).

Jeho původ není jednoznačně znám, existuje několik verzí v závislosti na tom, ke kterému historickému skutku se jeho osazení mohlo vztahovat. Pravděpodobné rozmezí vzniku je snad mezi roky 1546 – 1620.

1) Mohlo by se jednat o náhrobní kámen neznámého rytíře z tzv. války šmalklandské (1546-47), kdy různé menší jednotky vojsk křižovaly i zdejší krajem. Samotný hrob (pokud by se vsutku jednalo o tento případ) podle Bohuše Sedláka (viz níže) může být někde uprostřed polí, náhrobní kámen byl později snad přemístěn do místa, kde byl nakonec vykopán (viz odstavec Historie).
2) Obvykle uváděná, ale asi nejméně pravděpodobná verze se vztahuje k roku 1620. Tehdy na Moravě operovala polská žoldnéřská jednotka plukovníka Lisowského (sestávala z omilostněných zločinců, zběhlých kozáků, Tatarů atd. a proslula bezohledným drancováním). V té době tišnovský měšťan a hospodský Cupák sešikoval tlupu záškodníků, kteří „Lisovčikům“ způsobili několik ztrát. Tak na Štědrý den 1620 byli údajně dva z rejtářů zabití právě cestou z Lomničky k Tišnovu. Odveta byla strašná, Tišnov byl vydrancován a tehdejší primátor Jiřík Mydlář za to zaplatil vlastním životem (k jeho smrti ze zřejmě vztahuje další z tišnovských kamenů, umístěný na radnici). Zda byl v místě zabití obou vojáků postaven kámen není vůbec jisté, nicméně v legendách tato varianta existuje.

3) Třetí z možností uvádí na základě článku L.Vaška (Sborník muzea v Blansku, 2000) Miloš Sysel v jedné z kapitol webových „Tišnovin“ (www.tisnoviny.cz). Jde o to, že v tišnovské městské knize je k roku 1556 zaznamenána smírčí smlouva, dle které jistý Vávra Mlynář z Lomničky zabil svého souseda Říhu Vašatku. Ve smlouvě se výslovně uvádí povinnost postavit kámen: „...do šesti neděl na tom místě, kde nebožtík Říha zabit, jest postaviti má...“. Autor Tišnovin nicméně uvádí, že se zápis stejně tak může vztahovat k dnes pohřešovanému kameni č.1299 z Kukýrny nebo k jinému kameni. Umístění by ovšem zřejmě odpovídalo, navíc by to byl jeden z mála případů, kdy k existujícímu kameni existuje i příslušná smírčí smlouva...

Historie: Jako první kámen objevil a publikoval Bohuš Sedlák (1879-1957) v knize V závětrí Květnice (reedici jeho črt z Tišnovska vydalo nakladatelství Sursum roku 2000): „...*místní sedláci při vybírání kamení z polí kladli kameny na místo, pod nímž prý měla být zakopána náhrobní deska.*“ Sedlák ji odkopal, popsal a zveřejnil ve své knize, včetně dvou prvních variant legendy (tedy hrob rytíře nebo řádění Lisovčků).

Zdroje (krom vypsáných v úvodním textu):

<https://www.tisnoviny.cz/obsah/kammene-krize-krizove-kameny-i>

<https://www.svcinspiro.cz/wp-content/uploads/2021/04/TAJEMSTVI-TISNOVA-kniha-1.pdf>

Obrázky: foto Kateřina Boušková © 2021

KK	1485	Tišnov okr: Brno-venkov	
rozměry	88/60/15		
materiál	zřejmě pískovec (pův.def. žula)		
Přístupnost /stav	nepřístupný, viditelný	relativně dobrý	
poznámka			

Umístění: Usazený u zdi budovy soukromé firmy SPARK na ulici Klášterní, je viditelný přes plot z těže ulice. Jeho dřívější umístění bylo v nedaleké kamenné ohradní zdi, jejíž byl součástí.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Tisnov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Obdélníková stéla s reliéfem tlapatého kříže na klínovitě rozštěpeném stvolu. V dolní části mezi rozštěpem stvolu je pozitivním reliéfem naznačen ležící předmět, snad ležící kříž nebo náznak prostoru.

Podle textu na pamětní desce umístěné v budově tišnovské radnice zde měl být v prosinci roku 1620 zabit tehdejší primátor Tišnova Jiřík Mydlář, který se snažil polským žoldnérům („Lisovčikům“) bránit v drancování města. Zřejmě šlo o odvetnou akci za zabití dvou příslušníků pluku na Štědrý den téhož roku, ke kterému mělo dojít mezi Tišnovem a Lomničkou (jedna z legend kolem jiného tišnovského křížového kamene – evid.č. 1484 – se vztahuje právě k této příhodě; viz text k příslušnému kameni 1484). Existuje i druhá verze, popsaná na fresce radniční fasády, v níž byl zabit během vítání přijíždějícího žoldnérského vojska.

Zdroje (krom vypsání v úvodním textu):

<https://www.tisnoviny.cz/obsah/kamenne-krize-krizove-kameny-i>

<https://www.svcinspiro.cz/wp-content/uploads/2021/04/TAJEMSTVI-TISNOVA-kniha-1.pdf>

Obrázky: foto Luboš Korbář © 2019 (vlevo), archiv databáze v Aši (vpravo, původní umístění)

Pokus o zvýraznění reliéfu (dynam. práh)

KK	2166	Tišnov okr: Brno-venkov	
rozměry	92/47/?		
materiál	pískovec (pravděpodob.)		
Přístupnost /stav	nepřístupný	???	
poznámka	POHŘEŠOVÁN		
			<p>Foto: z databáze www.smircikrize.euweb.cz</p>

Umístění: Stával zapuštěný zadní částí do zdi v interiéru zadní místnosti bývalé hospody „Na Rybárně“, dnes po přestavbě restaurace „Sklep“. Od roku 2016 je pohřešován, zřejmě po zmíněné rekonstrukci je skryt pod omítkou.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Tisnov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis: Vysoká plochá deska s negativním, úzkým reliéfem tlapatého kříže latinského typu (s dlouhým stvolem).

Historie: ---

Zdroje (krom vypsanych v úvodním textu):

<https://www.tisnoviny.cz/obsah/kammene-krize-krizove-kameny-i>

<https://www.svcinspiro.cz/wp-content/uploads/2021/04/TAJEMSTVI-TISNOVA-kniha-1.pdf>

Obrázky: ---

P	---	Tišnov okr: Brno-venkov	
rozměry			
materiál	krystalický vápenec (mramor)		
Přístupnost /stav	nepřístupný	dobrý	
poznámka			foto: webové stránky města Tišnova; deska je v horní části sloupu

Umístění: Původně zřejmě náhrobní kámen přenesený ze starého hřbitova, případně z podlahy kostela sv. Václava, je dnes zazděný v jednom z pilířů zasedací místnosti v přízemí radnice na náměstí Míru.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Tisnov.html

Evidenční list kulturní památky: ---

Popis:

Jak to bývá obvyklé, v pramenech jsou uváděny hned dvě verze smrti primátora Jiříka Mydláře. Jednu z verzí rozebírá Miloš Sysel (tisnoviny.cz) na základě textu z knihy črt o dějinách Tišnova (Bohuš Sedlák: Ve stínu Květnice; reedice 2000) s tím, že tragické události na Štědrý den roku 1620 se udály jako msta polských žoldnéřů za zabití dvou z nich (viz text ke kameni evid.č. 1484). Druhá vychází ze sgrafita na fasádě tišnovské radnice, které text zveřejněný na oficiálních stránkách města interpretuje takto: „...kdy žoldáci vracející se z bitvy na Bílé hoře zle pošavlovali primátora Jiříka Mydláře, který jim vyšel vstříc v průvodu družiček s praporci a korouhvemi a nabízel jim přístřeší i pohostinství v příbytcích tišnovských sousedů. Vůdce žoldáků místo odpovědi rozťal palašem mluvčímu hlavu.“ V každém případě šlo o incident s polskými žoldnéři plukovníka Lisowského, kteří sestávali vesměs z omilostněných zločinců, dezertérů a Tatarů a jejich pověst tomuto faktu odpovídala.

Historie: ---

Zdroje (krom vypsání v úvodním textu):

<https://www.tisnoviny.cz/obsah/kammene-krize-krizove-kameny-i>

<https://www.svcinspiro.cz/wp-content/uploads/2021/04/TAJEMSTVI-TISNOVA-kniha-1.pdf>

Obrázky: ---

KK	2612	Újezd u Tišnova okr: Brno-venkov		
rozměry	95/52/12			
materiál	krystalický vápenec (mramor, tzv. nedvědický)			
Přístupnost /stav	přístupný	dobrý, po renovaci		
poznámka	Není památkově chráněn, v registru NPÚ nicméně je evidován. katalog.č.: 1999993692			

Umístění: V současnosti stojí před zdí hospodářského křídla domu č.p.16 ve směru do silnice. Jeho dřívější stanoviště bylo za domem z opačné strany pozemku.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Ujezd_u_Tisnova.html

Památkový katalog: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kamen-16011301>

Jiné zdroje: - PhDr Tomáš Šimek/ Dějiny Újezda u Tišnova, Sursum, 2010 (kniha), str. 281

- Tišnoviny.cz: <https://www.tisnoviny.cz/obsah/kamenne-krize-krizove-kameny-iv>

Popis: Štíhlá stéla z nedvědického „mramoru“ s reliéfem latinského kříže (šířka ramen a stvolu 10cm) a velmi precizně vypracovaným mečem středověkého typu, stojícím pod levým ramenem kříže ostřím k zemi. Provedení ukazuje na kvalitní kamenickou huť, v žádném případě nejde o amatérskou práci. Kámen vykazuje strukturu střídání šikmo uložených světlejších a tmavších vrstev, které se ve výbrusu lícní strany pěkně vyjímají diagonálními pásy, protínajícími meč i stvol kříže; uprostřed je v šířce tmavého pruhu vystouplý reliéf kříže ubrán až do roviny plochy (v původním zvětralém stavu měl autor „Dějiny Újezda“ zato, že jde o další reliéf meče, tentokrát napříč. Po renovaci je ovšem pravý stav věci vidět naprosto zřetelně). Důvod vybrání není jasný, možná zvětřejší místo v poloze tmavé vrstvy, možná symbolický záměr (...?). Zadní strana hruběji opracovaná, horní část nese stopy po mechanickém poškození a odlomení levé okrajové svrchní části.

Kámen původně stál poblíž historické cesty stoupající od obce k šlechtickému hrádku (a to za domem č.p. 29 - nicméně na parcele přináležející ke statku č.p. 16), jehož archeologicky prozkoumané pozůstatky se nachází na hřebeni nad severozápadním okrajem zástavby vsi. V současnosti je po renovaci umístěn v průčelí hospodářského křídla č.p.16 směrem k průjezdní silnici.

Historie: Jako první uvedl kámen do publikací historik PhDr Tomáš Šimek v knize „Dějiny Újezda u Tišnova“ (vyd.nakl. Sursum v Tišnově) roku 2010. Objevil ho v rámci přípravných studií k zamýšlené knize. Navíc rozpoznal souvislost postavení kamene s bývalou přístupovou cestou od hospodářského dvorce (dnešní č.p. 16) k hrádku nad vsí. V 15.století je tzv „Hrádek“ popisován již jako pustý, je tedy dost pravděpodobné, že vznik kamene lze hledat ještě v pozdním středověku. Svým vlastním bádáním navázal na informaci M. Sysel z Tišnova (viz odkaz Tišnoviny.cz), roku 2016 pak oznámil nález muzeu v Aši, kde byl kámen zaregistrován pod číslem 2612.

Obrázky: foto Pavla Smejkalová © 2018, 2021

Původní stav na původním místě

Současný stav po renovaci a přemístění

KK	0836	Veverská Bítýška okr: Brno-venkov	
rozměry	110/45/15		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	velmi dobrý(po opravě)	
poznámka	Památkově chráněno od 3.5.1958 kat. č. 1000158953 rejtr.č. ÚSKP: 46447/7-1076		

Umístění: Stojí na zatravněné enklávě vlevo od silnice z Vev.Bítýšky na Hvozdec na okraji plochého návrší, 1.8km JJZ od kostela.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Veverska_Bityska.html

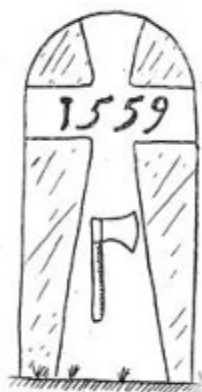
Evidenční list kulturní památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=908321

Popis: Původně byl popsán jako „velmi erodovaná žulová deska“ (ve skutečnosti jde o pískovec), na čelní straně orámovaný kříž s klínovou nohou. Starší zprávy hovoří o tom, že na vodorovném břevnu byl vytesán letopočet 1559, v povrchu klínovité nohy byl reliéf sekery. Pozdější silně navětralý stav památky tuto skutečnost bohužel nemohl jednoznačně potvrdit (což konstatuje i kniha Kamenné kříže Čech a Moravy). V nedávné době došlo k restauraci (obroušení erodovaného povrchu, zvýraznění hran a zřejmě nově tvarované, nepůvodní zakončení trámců) kamene, která obrazec i letopočet na kříži prominula.

Místní pověst hovoří o hádce dvou přátel: "*Před mnoha lety putovali zdejším krajem dva tovaryši, kteří se vraceli z vandru. Když pojedli a popili v místním zájezdní hospodě, vydali se pozdě odpoledne na další cestu. Za Bítýškou však došlo u nich k hádce, která vyvrcholila soubojem. Jeden z tovaryšů byl na místě zabit, druhý zemřel následkem zranění druhého dne zrána.*"

Webové stránky městyse udávají další variantu výkladu, totiž že kámen mohl sloužit pouze jako výstražné znamení u cesty varující před ostrou zatáčkou a klesáním.

Historie: O historii publikování a významných pramenech (prozatím) žádné důležité poznatky.

Vlevo: kresba z webových stránek městyse Veverská Bítýška
(<https://www.obecveverskabityska.cz>)

Nahoře: původní stav kamene, rok 2011. Fotografie: pan Lubomír Berka, copy: www.smircikrize.euweb.cz

Nahoře: současný stav, damilphoto © 2021

Pohled zezadu, damilphoto © 2021

Detail, graf. upraveno, damilphoto © 2021

KK	1301	Zakřany okr: Brno-venkov	
rozměry	105/80/18		
materiál	rula (ortorula porfyroblastická s muskovitem, místní typ)		
Přístupnost /stav	přístupný	relativně dobrý, erozně obroušené hrany	
poznámka			Foto: Pavel Chatrný, 2020

Umístění: Kámen stojí nedaleko Božích muk u polní cesty od Zakřan (odbočuje ze silnice Zakřany-Lukovany u areálu zemědělského podniku) k Vysokým Popovicům, cca 500m západně od obce.

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Zakrany.html

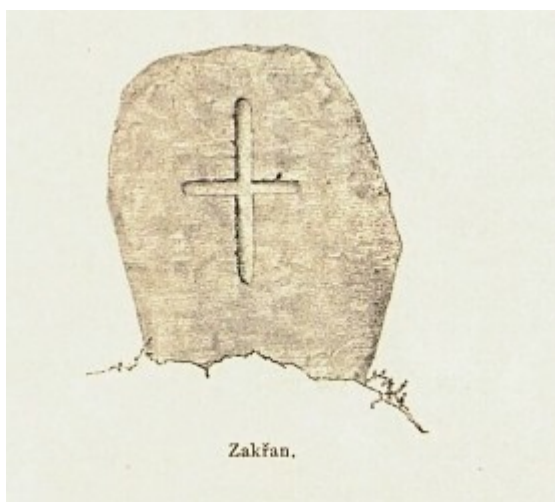
Památkový katalog: ---

Evidenční list kult.památky: ---

Popis: Nepravidelný, zaoblený plochý kámen (původně zřejmě nepravidelný mnohoúhelník, dnes ohlazený erozí) s vyrytým tenkým křížkem. Nalezen a evidován v roce 2000.

Podle legendy měly stát v širším okolí tři kameny, vztahující se ke stejné tragédii: dva mladíci se ucházeli o stejnou dívku. Jeden z nich si na druhou dvojici počíhal u lesa zvaného „Čelěška“. Došlo k šarvátce, při níž na místě přišla dívka o život, jeden ze soků se se zraněním dovlekl k Lukovanům, kde padl k zemi mrtev, druhý z nich skončil v blízkosti Zakřan. Na místech skonu byly postaveny tři pamětní kameny, z nichž se zachoval jediný – u Zakřan.

Historie: O kamenu se zmiňuje A. Franz (1893, 1894), pod evidenčním číslem 30: „Bei Zakřan auf dem nach Popowitz.“ Jako materiál označuje rulu: „Gneis“.

Ilustrace: A.Franz, 1893 (Fig. 30)

Obrázky: Pavel Valenta © 2019, Petra Křížková © 2021

P	1459	Zbraslav okr: Brno-venkov	
rozměry	67/23/15		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	přístupný	relativně dobrý	
poznámka	Památkově chráněno (originál kamene): katalog.č.1000147294 č. ÚSKP: 35507/7-6997 Kámen je od r. 2022 POHŘEŠOVÁN		

Umístění: Stojí vpravo asi 8m od silnice Zbraslav-Ludvíkov, naproti místu, kde se okraj lesa na druhé straně silnice přibližuje k cestě.

Mapy.cz: <https://mapy.cz/s/nodatavufa>

Evidence (AŠ): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Zbraslav.html

Památkový katalog: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kamen-1072407>

Evidenční list kulturní památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=908259

Poznámka: v databázi evidenčních listů památek (iispp.npu.cz) je evidenční list tohoto kamene v odkaze z Památkového katalogu zaměněn za evid. list sousedního kamene číslo 1580 (a naopak).

Popis: Štíhlý, hranolovitý kámen s náznakem zaoblených bočních ramen. Nese na líci reliéf latinského kříže, tvořený dvěma souběžnými liniemi, mezi nimiž je vedena ještě jedna středová slabší linka. Ve spodní části čelní strany vystupuje plastický reliéf předmětu se čtyřmi dlouhými trojúhelníkovitými hroty, které směřují dolů k zemi (bývá interpretováno jako hrábě). Horní část kamene je poškozena.

Podle ústní legendy, kterou převzal zápis v památkovém katalogu, se kámen přímo vztahuje k existenci svého souseda, kamene č. 1580 – oba měly být vztyčeny na památku smrti dvou duelantů, kteří se tu vzájemně zabili ve sporu o dívku, a to střelnými zbraněmi (čemuž by možná odpovídalo tvrzení o reliéfu pistole, který prý kdysi na sousedním kameni byl patrný, nicméně příliš nekoresponduje se zmíněnými hráběmi na tomto kameni č. 1459 – pokud jde skutečně o hrábě).

Poznámka: kámen stojí přímo na katastrální hranici mezi obcemi Zbraslav a Stanoviště, nabízí se i sekundární funkce kamene hraničního. Nicméně v databázi bodového pole měřické sítě ČÚZK není vyznačen a na archívních mapách rovněž ne.

Obrázky: (na další stránce)

KK	1580	Zbraslav okr: Brno-venkov	
rozměry	65/35/16		
materiál	pískovec		
Přístupnost /stav	Přístupný (replika). Originál na OÚ.	částečně poškozen, replika v dobrém stavu	
poznámka	Památkově chráněno (originál kamene): katalog.č.1000145985 č. ÚSKP: 34276/7-6998		<small>Replika KK na půlvod. stanovišti kamene č. 1580. Foto: Pavla Smejkalová, 2021</small>

Umístění: Originál kamene č. 1580 je umístěn jako exponát v budově OÚ Zbraslav. Replika se nachází na jeho původním místě, v lese asi 20m od okraje silnice č. 395 Zbraslav-Velká Bíteš, cca 150m východojihoovýchodně od kóty 529m, asi 80 m od dalšího smírčího kamene (č. 1459).

Evidence (Aš): http://www.smircikrize.euweb.cz/CR/Brno_venkov/Zbraslav.html

Památkový katalog: <https://www.pamatkovykatalog.cz/smirci-kamen-2314681>

Evidenční list kulturní památky: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=908250

Poznámka: v databázi evidenčních listů památek (iispp.npu.cz) je evidenční list tohoto kamene v odkaze z Památkového katalogu zaměněn za evid. list sousedního kamene číslo 1459 (a naopak).

Popis: Plochá pískovcová deska vlevo nahoře poškozená, s hladkou čelní stranou (zbývající strany kamene jsou jen hrubě sekané) a s pozitivním reliéfem latinského kříže. Stvol kříže se směrem dolů konkávně rozšiřuje do tzv „Golgoty“. Na příčném břevnu je vysekán letopočet 1596. H. Jurman ve *Smírčích kamenech na Vysočině* (1996, str. 36) uvádí, že zde kromě letopočtu měl být kdysi vidět i vyrytý obrazec pistole.

Podle ústní legendy, kterou převzal zápis v památkovém katalogu, se kámen přímo vztahuje k existenci svého souseda, kamene č. 1459 – oba měly být vztyčeny na památku smrti dvou duelantů, kteří se tu vzájemně zabili ve sporu o dívku, a to střelnými zbraněmi (čemuž by možná odpovídalo tvrzení o reliéfu pistole, který prý kdysi na kameni byl patrný).

Originál kamene byl v roce 2006 na popud místního starosty přenesen na Obecní úřad, kde byl později vystaven, spolu s informační tabulí. Na jeho místo byla osazena prakticky „doslovná“ novodobá replika, s reliéfem oproti originálu silně zvyrazněným.

Obrázky:

Originál kamene číslo 1580 po vyjmutí ze stanoviště, foto Jiří Milota, převzato z webu www.smircikameny.euweb.cz.

Fotografie repliky původního kamene: foto Pavla Smejkalová, 2021:

Lícová strana kopie původního kamene

Rubová strana kopie původního kamene